

అశాపాశశక్తైః- నూరువిధములైన యాశాపాశములచేత;
బద్ధాః - కట్టబడివారిలై; కామశ్రోధ పరాయణాః - కామ
శ్రోధ పరాయణులై; కామభోగాధకం-కామభోగముకొఱకు;
అన్యాయేన- అన్యాయముచేత; అథకవంచయా-పవాతక
సముదాయములను; ఈహంతే-కోరుచున్నారు.

పలు తెరంగులగు అశా పాశములచే కట్టబడ్డవారై వారు
శ్రోధములచే విడిచినవారై కామభోగార్థమై అన్యాయంతక
నములచే ద్రవ్యము ఆజకంప కోరుచున్నారు.

ఇనమద్యమయాలబ్ధ మిమం ప్రాప్త్యమనోరథమ్ |

ఇదమస్తీనమపిమే భవిష్యతి పునర్దనమ్. (8)

అద్య-ఇప్పుడు; మయా-రాచేతిను; ఇగం - ఈధనమును;
లబ్ధం-పొందబడెను; ఇమంమనోరథం-ఈసంకల్పమును; ప్రా
ప్త్య-పొందగలను; ఇదంధనం-ఈధనము; మే-నాకు; అస్తి-
కలను; ఇదమపి-ఈధనమును; మే-నాకు; పునః-తిరిగి; భవిష్య
తి-కాగలదు.

మరిన్ని అట్టివారు ఇంతక్రవ్యము ఇప్పుడు సంపాదించితిని
ఇకమీదను ఇంతసంపాదించబోవుచున్నాను ఇంతక్రవ్యమును
నాదిగావున్నది, ఇకను నా యభిప్రాయములను పొంద బోవు
చున్నాను అనియెంచుచున్నాడు.

అనామయా హతశ్చ త్రో ర్హనిష్యేదా పరావహి

ఈశ్వరోహమహంభోగీ సిద్ధోహం బలవాన్ముఖ. 14

అనాశత్రుః-ఈశత్రువు; మయా-నాచేతః; హతః-చంపకదే
నుః; అపరావహి-ఇతరశత్రువులను; హనిష్యే-సంహరించగలను;
అహం-నేను; ఈశ్వరః-ప్రభువు; అహం-నేను; భోగీ-భోగ
వంతుడను; అహం-నేను; సిద్ధః-సంపన్నుడను; అహం-నేను;
బలవాన్-బలవంతుడను; అహం-నేను; ము-ముఖవంతుడను.

మరిన్ని ఇష్టము నేను ఈశత్రువులను సంహరింపముచేసితిని ఇక
ను ఇతర శత్రువులను జంపగలను, నేను నియామకుడను భో
గిని సంపన్నుడను బలాధ్యుడను సుఖవంతుడను అని యెం
చుచున్నారు.

అధ్యోభిజనవానస్మి కోన్యోస్తినద్యశోమయా|

యశ్యేదాస్యామి మోదిష్య ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః. 15

అధ్యో-భిజనముగలవాడను; అభిజనవాన్ - సత్కులముకల
వాడను; అస్మి-అయితిని; మయా-నాతోడ; సద్యః-సమా
నుడు; అన్యః-మఱియొకడు; కో-ఎవ్వడు; అస్తి-కలను; య
శ్యే-యజ్ఞముచేసెగను; దాస్యామి-ఇవ్వగలను; మోదిష్యే-
సంతోషించగలను; ఇతి-ఇంతకొరముగా; అజ్ఞాన-విమోహి
తాః-అవివేకముచేత మోహింపబడినవారలై.

ఇదియునుచూచి నేమధనవంతుడను నేను కులశ్రేష్ఠముల నాచను నాతో నచూచులు. ఎవ్వరును లేరు నేను యజ్ఞక్రతువులను జేయివాడను. దానధర్మములను ఇచ్చువాడను సంతోషించువాడను అని ఇన్ని విధములుగా అవివేకపుమాటలు రలంచుచున్నాను.

అనే చిత్తవిభ్రాంతి మోహజాల నమావృతాః॥

ప్రకృత్య కామభోగేషు పరింతినరశేషుచా. 16

అనేక చిత్తవిభ్రాంతిః-నానావిధచిత్తవైకల్యముకలవారలై. మోహజాలనమావృతాః - మోహపాశములచేత నాట్టబడినవారలై, కామభోగేషు-కామానుభవములయందు, ప్రకృత్య-ఆనతులైనవారలై; అశుచా - అశుచిమైన; నరశేనరకమందు, పరింతి-పడుచున్నారు.

అట్టి దురాచారిపు మానవులు అనేక విషయముల యందు ఇనక్రియించుటవలన చిత్తవిభ్రాంతిబొంది అశపాశముల నెదు వలచేత చుట్టూకోబడినవారలై కామానుభవములయందు మునింగినవారలై ఘోరమైన సరకమునుబొందుచున్నారు.

అత్యసంభావితాస్తథా ధనమానమదాన్వితాః॥

యజంతేనామయజ్ఞైస్తే దంశేనా విధిపూర్వకమ్. 17

అత్యసంభావితాః-తమ్ములకామే సోరముచేసుకొనుచున్న

వారలై; వృత్తాః-పెద్దలురాకరించువారలై; భసమానమదా
న్వితాః-భసమానమదములతో నూచినవారలై; తే - ఆయని
వేళులు; నామయశ్శై - నామమాత్ర యజ్ఞములచేతను; డం
భన-దంభముచేతను; అవిధిపూర్వకం - కాస్త్రైక్త వ్యతిరిక్త
ముగా; యజంతే-యజ్ఞముజేయుచున్నారు.

మరిన్ని అట్టి అజ్ఞానులు తమ్ములామే పొగధుకొని పెద్దల
నిరాకరించి భసమాన మదములతో గూడుకొని డంబము
కొరకై కాస్త్రైవస్మృతముగాని యజ్ఞములను జేయఁచుందును.

అహంకారం బలం దర్పం కామంక్రోధం చ సంశ్రితాః |

మామాత్మపర దేహేషు ప్రద్విషంతోభ్యసూయకాః | 18

అహంకారం - అహంకారమును; బలం - బలమును, ద
ర్పం-దర్పమును; కామం-కామమును; క్రోధం-క్రోధమును;
సంశ్రితాః-అశ్రయించినవారలయి; ఆత్మపర దేహేషు- స్వేతర
దేహములయందలి; మాం-నన్ను; ప్రద్విషంతః - ద్వేషించు
న్నవారలయి; అభ్యసూయకాః - పర శ్రేయస్సును సహించ
నివారలై, యే-ఎవరు; వతః-తే-ఉన్నారో.

మరిన్ని అహంకారము, బలము, దర్పము, కామము, క్రోధము
గలవారై, సర్వాంతర్యామియైననన్ను ద్వేషించితిరిగిల నద్గుణ
ములను సహించక వారలయందు లేని తప్పులను చెప్పుదుగా.

తానిహంద్యవత్; క్రూరాక్ సంసారేషునరాధమాక్ ।

క్షీపాశ్యజ్వలమశుభా నానూరీష్యేవయోనిషు. 19

అహం-నేను; ద్వివర్తః-ద్వేషులయిన; క్రూరాక్-క్రూరులయిన; అశుభా-శుభరహితులయిన; తాన్నరాధమాక్-ఆమనుష్యాధములను; అజన్మి-నిరంతరమును; సంసారేషు-సంసారములయందును; అనురీషు-అనురనంబంధములయిన; యోనిష్యేవ-యోమలయందే; క్షీపామి-డించుచున్నాను.

నాకు శత్రువులయి చెడు మనస్సుగల అట్టి నీచులను ఎల్లప్పుడు రాక్షసాంశమైన నికృప్తజన్మములను ఎత్తువట్లుగా యుచున్నాను.

అనురీయోనిమాపన్నా మూఢాజన్మవిజన్మని ।

మానుప్రాప్తైవకాంతేయ తతోయాంత్యధమాంగతిం.

హే కాంతేయ-ఓయి అజాన! మూఢా-అవివేకులు; జన్మనిజన్మని-ప్రతిజన్మమందును; అనురయోనిం-అనురయోనిని; అపన్నాః-పొందినవారలయి; మాం-నన్ను; అప్రాప్తైవ-పొందకనే; తతః-తతర్వాత; అధమాంగతిం-నికృప్తగతిని; యాంతి-పొందుచున్నారు.

ఓ అజ్ఞాన! అట్టి నికృప్తజన్మముల నొందెడు అవివేకులు నికృప్తజన్మములు ఎత్తుచూ జన్మజన్మమునకు అధోగతిని పొందు

దుచూ పుండులేగాని భక్తు ఎప్పుటికిని జెందచాలదు.

ర్థినిధంసరకస్యేదం ద్వారంనాశనమాత్మనః॥

కామఃక్రోధస్తథా లోభ మ్మత్సారేత త్త్రియంత్యశేత్. 21

కామః-కోరిక యనియు; క్రోధః-క్రోధమనియు; తథా-అలాగే; లోభః-లోభమనియు; త్రివిధం - మూడువిధములుగ లిగిన; ఇదం-ఇది; సరకస్య - సరకమునకు; ద్వారం-వాకిలి; ఆత్మనః-తనకు; నాశంచ-నాశకరమైనది; మత్సారే - అందువలన; ఏత త్త్రియం-యీ మూటిని; త్యశేత్ - విడువవలెను.

కామము, క్రోధము, లోభము ఈ మూడును ఆత్మను నాశముజేయునట్టివి. అవి సరకప్రాప్తికి హేతువులగును గనుక ఈ గుణములను విడిచి పెట్టవలయును.

ఏతైర్విముక్తః కాంతేయ తమోద్వారైస్త్రిభీర్నరః॥

ఆచరత్యాత్మనః శ్రేయస్తతోయాతిపరాంగతిమ్. 22

హే కాంతేయ-ఓయి అజాన! త్రిభిః-మూడైన; ఏతైః-ఈ; తమోద్వారైః-సరకద్వారములచేత; విముక్తః - విడువబడిన; సరః-నదును; ఆత్మనః-తనకు; శ్రేయః- శ్రేయస్సును; ఆచరతి-ఆచరించుచున్నాడు; తతః - అతర్వాత; పరాంగతిం-మోక్షగతిని; యాతి-సాధించుచున్నాడు.

ఓ అజానా! పై జెప్పిన కామక్రోధలోభములను వదిలి

నవాడు తపతర్మకు శ్రేయస్కరమై, శాస్త్రసమ్మతమైన తపో
యోగాది కర్మమును ఆచరించి మోక్షమును జెందుచున్నాడు.

యశ్శాస్త్రవిధిముత్పజ్య వత్తే కామకారతః |

ననసిద్ధిసునాప్నోతి నసుఖంనపరాంగతిమ్.

23

యః-ఎవ్వడు; శాస్త్రవిధి-శాస్త్రవిధిని; ఉత్పజ్య-విడిచి; కామకారతః - యథేచ్ఛముగా, వర్తంతే - వర్తించుచున్నాడో, నః-వాడు; సిద్ధి-సిద్ధిని; నానాప్నోతి- పొందడు; సుఖం-సుఖమును; నాప్నోతి-పొందడు; పరాంగతి- మోక్షగతిని, నానాప్నోతి-పొందడు.

ఎవ్వరే శాస్త్రనియమమును అనుసరించక ఇచ్ఛామార్గముగా వర్తించుచున్నాడో అట్టివానికి సిద్ధిలేదు, సుఖము లేదు, పరిలోకప్రాప్తి లేదు.

తస్మాద్భాస్త్రప్రమాణం తే కార్యకార్యవ్యవస్థితౌ |

క్షాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం కర్మకర్తృమిహార్హసి.

24

తస్మాత్-అందువలన; కార్యకార్యవ్యవస్థితౌ- కర్మవ్యాకర్తవ్యవస్థితయందు; తే-నీకు; శాస్త్రం-శాస్త్రము; ప్రమాణం-క్షావసాధనము (అందువలన); శాస్త్రవిధానోక్తం - శాస్త్రవిధిచేత జెప్పబడిన, కర్మ-కర్మమును; క్షాత్వా - తెలిసికొని; ఇహ-ఇప్పుడు; కర్తృ-చేయుటకొఱకు; లర్హసి-తగుదువు.

కాపున, కాస్త్రములను ప్రమాణములని నమ్మి కాస్త్ర న
మ్మరములయిన కర్మలను, కాస్త్ర బాహ్యములయిన కర్మలను
యెఱింగి కాస్త్రాత్మకమైన కర్మలను నీవొనర్చుచుండుము.

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే దైవాసుర
సంపద్విభాగ యోగోనామ షోడశోధ్యాయః.

ఉపనిషద్ రూపములును, బ్రహ్మ విద్యయును, యోగ
శాస్త్రమును, శ్రీ కృష్ణార్జునుల సంవాద రూపంబైన
శ్రీ భగవద్గీతలయందు దైవాసురసంపద్విభాగ
యోగమనెడి షోడశోధ్యాయము ముగిసినది.

శ్రీ భ గ వద్గీ త.

శ్రద్ధాత్రయవిభాగ యోగోనామ

నప్త దశోధ్యాయః.

అర్జున ఉవాచ.

యేకాస్త్రవిధిముత్సృజ్య యజంశేశ్రద్ధయాన్వితా॥

తేషానిషాతుకాకృష్ణ పత్నిషాహూరణస్తయః.

హే శృంగ-ఓయి శ్రీశృంగస్వామీ; యే-ఎవడు; కా వ్రవి
ధిం-కాస్త్రాచారమును; ఉత్పిబ్య-విడిచి; శ్రద్ధయా- (వృద్ధా
చారసంప్రదాయానుసారముగా) అస్తీక్యబుద్ధితో; అన్వితాః-
కూడినవారై; యజంతే-పూజించుచున్నారో; తేష్వాచ-వారల
యొక్క; నిస్థా-నిలుకడ; కా-ఎట్టిది; నత్వమా-హమా-సాత్వి
కమాలేక; రజః-రాజసమా; తమః-తామసమా?

ఓయిఅయ్యతా! ఎవడు కా వ్రమందలి ఆచారమునువదలి
వృద్ధాచార సంప్రదాయమయిన పూజలు మొదలగునవి శ్రద్ధ
తోచేయుచున్నావో వానిగతియేమగుచున్నది అటువంటియా
చారము సత్వరజస్తమములలో నెయ్యది?

శ్రీ భగవాన్ ఉవాచ.

త్రివిధాభవతిశ్రద్ధా దేహీనాంసాన్వభావజా।

సాత్వికీరాజసీచైవ తామసీచేతితాంశృణు.

2

దేహీనాం - దేహధారులకు; స్వభావజా - సంస్కారమువ
లనబుట్టిన; సాశ్రద్ధా-అవిశ్వాసము; సాత్వికీ - సాత్వికవిషయ
మవియు; రాజసీ-రాజసవిషయమనియు; తామసీ- తామసవి
షయమనియు; త్రివిధా - మూడువిధములుగలిగినది; భవతి-
అప్రచున్నది; తాం - అశ్రద్ధను; శృణు-వినుము.

శరీరమునుగలిగియుండువ్యూరలకుండుశ్రద్ధ, పూర్వజన్మవా

ననదు అనునరచది, సాత్వికము, రాజనము, తామసము అని మూడువిధములుగా నున్నది. వానిం వివరించెద వినుము.

సత్వానుయాసాసర్వస్య శ్రద్ధాభవతిభారత!

శ్రద్ధామయోయంపురుషో యోయచ్ఛ్రద్ధస్సపవనః. శ్ర

హే భారత - ఓయి అజానా! సర్వస్య - నమస్తప్రణామలకును. సత్వాక్షియాసా - విశిష్టసంస్కార యుక్తాంతఃకరణమునకు సనురూపమయిన, శ్రద్ధా-విశ్వాసము, భవతి-అవుచున్నది (ఆకారణమువలన), అయంపురుషః - ఈ జీవుడు; శ్రద్ధామయః-ఆ స్త్రీకృబుద్ధిగలవాడో; యః- ఏపురుషుడు; యచ్ఛ్రద్ధ-ఏయా స్త్రీకృబుద్ధిగలవాడో, సః-ఆపురుషుడు; సపవ-ఆశ్రప్రసానముగాగలవాడు.

ఓ భారత! ఎల్ల ప్రాణులకు వారి వారి పూర్వ జన్మంబులయందు చేసిన కర్మలంబులననుసరించి శ్రద్ధ గలుగుచున్నది. ఆహేతుప్రవలనజీవులకు పై శక్తిబడిన మూడు గుణములలో ఏగుఱుము అలవచుచున్నచో ఆ గుణమును అనుసరించిన శ్రద్ధ గలుగుచున్నది.

యంజేసాత్వికాదేవాన్ యక్షరక్షాంసిరాజసాః!

శ్రీరాక్షాభూతిగణాంకౌన్త్యే యజాతేతామిసాభినాః. 4

సాత్వికా-సర్వగుణవిహీను, దేవా-దేవతలను; యం

తే-పూజింపుచున్నారు; రాజసా- రజోగుణనిష్ఠులు; యక్షర
గౌంసి - యక్షరాక్షసులను; యజంతే- పూజింపుచున్నారు;
తామసా-తమోగుణనిష్ఠులయిన; అన్యే-మరికొందరైన; జ
ఞా-జనులు; ప్రేతా-ప్రేతలను; భూతగణాంశ్చ - భూత్పశు
మలను; యజంతే-పూజించుచున్నారు.

పశ్యగుణము వడిన వారలు దేవతలను రజోగుణిష్ఠులు
వాంలు యక్షరాక్షసులను తమోగుణమలవడినవారలు ప్రే
తభూతగణంబులను శ్రద్ధతోఁబూజింతురు.

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తవ్యంతేయేతవజనాః॥

దంభాహంకారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః. 5

శిర్షయంతశ్శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతనః॥

మాంచైవాంతశ్శరీరస్థం తావిభ్యాసురనిశ్చయాత్. 6

దంభాహంకారసంయుక్తాః-దంభాహంకారములతోఁగూడి

యున్న; కామరాగబలాన్వితాః - శోచిక అనురాగముబలము

వీటితో కూడుకొనియున్న; యేజనాః - ఏ జనులు; అశాస్త్ర

విహితం - శాస్త్రోక్తముగానట్టి; ఘోరం - పీడకరమయినట్టి;

తనః- తపస్సును; తవ్యంతే- తపింపుచున్నారో. యే అచేత

నః - ఏ అచిత్తులు; శరీరస్థం- శరీరమందున్న; భూతగ్రా

మం- ఇంద్రియవేముహమును; అంతశ్శరీరస్థం- తత్కర్మసా

క్షీరభాతమైయున్న; తూంచ- నన్ను; కర్మయంతః-కృశించతే
యుచున్నారో; తా- వారలును; అమరనిశ్చయా- రాక్షస
వంశంధమైన నిశ్చయముగలవారలుగాను; విద్ధి- తెలియుము.

జంటము అహంకారము గలిగి శామరాగ బలములతో
గూడి ఏ మనుష్యులు శాస్త్రవిహితముగాని ఘోర తపమును
చేయుచున్నారో అట్టి యవివేకులు తమ కఠినములయందు
న్న ఇంద్రియ వహూహమును అకర్మసాక్షియగు నన్ను కృశిం
పజేయుచున్నారు. అట్టి వారిని ఆసుర ప్రకృతి సంభూతులుగా
జెలియము.

అహం స్వపిసర్వస్య త్రివిధోభవతిప్రియః॥

యజ్ఞవ్రత సత్కాచానం తేహంభేదవిమంశ్యణుః. 7

నర్వస్య-నమస్త్రప్రాణులకును; త్రివిధః-మూడువిధములుగ
లిగిన; అహం-భోజనము; ప్రియః-ఇష్టమైనది; భవతి- అవు
చున్నది; తథా - అలాగుననే; యజ్ఞః-యజ్ఞమును; తపః- తప
స్సును; చానం-చానము ప్రియమైనది; తేహం- వానియొక్క;
యిమంభేదం - ఈ భేదమును; శ్యణుః-చినుము.

ఎల్ల ప్రాణులకు భోజన పదార్థములుగూడా పై జెప్పిన న
ర్వ రజస్తమోగుణముల ననుసరించి ఇష్టముగా నుండునవి. అ
విధముననే యజ్ఞము, తపస్సు, చానమున్ను త్రివిధములు

గానున్నది. ఇట్లు తారతమ్యములు వివరించిన విషయము.

అయినైత్త్యబలారోగ్య సుఖప్రీతివివర్ధనాః॥

రస్యోస్థిగ్ధాఢిరా మృద్యా ఆహారాస్సత్వైక క్రియాః.

రస్యోః-రసయుక్తములైన; స్థిగ్ధాః-చమురుతోఁగూడినవియు; స్థిరాః-చిరకాలస్థాయులైనట్టి; మృద్యాః-ప్రియములైనట్టి; ఆయుస్సత్వబలారోగ్యసుఖప్రీతివివర్ధనాః-ఆయుస్సత్వబలారోగ్య సుఖప్రీతి వృద్ధికరములైనవియువైన; ఆహారాః-భోజనములు; సాత్త్వికక్రియాః-సత్త్వగుణములు గలపాఠలకు నిష్ఠములైనవి.

సత్త్వగుణవతులు రసయుక్తములయినట్టియు చేతితోఁగూడియున్నట్టియు చిరకాలస్థాయులైనట్టియు ప్రియములైనట్టియు ఆయుస్సు, సత్త్వము, బలము, ఆరోగ్యము ప్రీతి వృద్ధికరములయినట్టిభోజనపదార్థములను యిష్టముతో సంగీకరింతురు.

కట్వామృతవగాత్యుష్ణ తీక్ష్ణమాక్షవిదాహినః॥

ఆహారారాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకా మయప్రదాః. 9

దుఃఖశోకామయప్రదాః - దుఃఖ శోకరోగప్రభృతములైన;

కట్వామృతవగాత్యుష్ణతీక్ష్ణమాక్షవిదాహినః, కటు-మిక్కిలితదును, అమృత-మిక్కిలిపులుసును, రుచి-మిక్కిలియున్నను, అత్యుష్ణ-మిక్కిలితేజియును, తీక్ష్ణ-మిక్కిలి కారమును, మాక్ష-రో

ద్రవాదులును, వివాహమున - అనాదులుండరై నది; అనారా - ఈభోజనములు; రాజనస్యంబుగఁగూఁముగఁజూచికి; ఇష్టా - ప్రియములు.

దుఃఖము, శోకము, రోగము, గలుగజేయు నట్టి మిక్కిలి తేడూ, పుష్ప, పురుసు, గలిసి కారమైన బహు వేడి పదార్థంబుల రజోగుణప్రధానులు యిష్టముతో నంగీకరింతురు.

యాతయామంగతరనం పూరిపద్యపితంబయిత్.

ఉచ్చిష్టమపీచామేద్య భోజనంతామసప్రియమ్. 10

యాదోభోజనం-యేఅహారము; యాత యామం - బామువెల్లి చల్లనైనది; గతరనం-రనవర్జితమైనదియు; పూరి-దుర్గంధము గలిగినదిన్ని; పద్యపితం-పద్యమైన రాత్ర్యింతవితమైనదిన్ని; ఉచ్చిష్టం-భుక్తావశిష్టమైనదిన్ని; అమేద్యం- అపరిత్రమైనదిన్ని; యత్-ఏదో; తిత్-ఆ రూహారము; తామవక్రియ - తామ గుణములుగలవానికిష్టమైనది.

వంటచేసిన పిదప యాముకొలమైన చల్లారినదియు, సారములేనిభియ, దుగళంబుమైనదియు, పద్ధియైనదియు, భోజనంబైన బియ్యట మిగిలినదియు, అపరిత్రమయిన పదార్థములను భోజనాదులగువంతులు అసతో ఆరిగింతురు.

అథలాకాంక్షిభిర్యజ్ఞో నిధిద్వయోయశ్చభృతే!

యస్తవ్యమేవేతిమన స్సమాధాయససాత్వికః. 11

విధిదృష్టః-శాస్త్రోక్తివిధిచేతబాధబహిష్కారము; యోగము - ఏ యజ్ఞము; అథలాకాంక్షీభిః - ఫలాకాంక్షులచేత; యస్తవ్యమేవేతి - యజ్ఞముచేయదగినదేయని; మనః-మనస్సును; సమాధాయ-నిశ్చయముచేసుకొని; ఇత్యతే - తేయబడుచున్నదో; సః-అయజ్ఞము; సాత్త్వికః-సత్త్విగుణప్రధానమైనది.

శాస్త్రవిధిచేత నియమితమైన యజ్ఞములను ఫలకాంక్షలే కేయకము మించిదని మనసానిశ్చయించి ఏ యజ్ఞములు తేయబడుచున్నవో అవినత్యగుణప్రధానములైనవని తెలియుము.

అభిసంధాయతుఫలం దంభాత్థమపిచేవయత్ |

ఇత్యేవేథరతశ్రేష్ఠతంయజ్ఞంవిధిరాజనమ్. 12

పే భారతశ్రేష్ఠః-ఓయి అగ్రజాన! యత్-ఏయజ్ఞము; ఫలం-ఫలమును; అనుసంధాయ-ఉద్దేశించిన్ని; దంభాత్థమపి-మహత్త్వప్రకటనముకొరకును; ఇత్యతే-యాగముచేయబడుచున్నదో; తంయజ్ఞం-అయజ్ఞమును; రాజనం - రజోగుణప్రధానమైనదానిగా; విధి-తెలియుము.

ఓయి భారత! ఫలమును ఉద్దేశించి గాని ప్రతిష్ఠ కొరకు గాని చేయబడు యజ్ఞములు రజోగుణ ప్రధానమైనవిగా తెలియుము.

విధిహీనమస్మప్తాన్నం మంత్రహీనమదక్షిణమ్ |

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం కామినోపరిచక్షతే. 18

విధిహీనం-కాస్త్రహీనముకానట్టి; అస్మప్తాన్నం-అన్నదానరహితమైనట్టి; మంత్రహీనం - మంత్రరహితమైనట్టి; అదక్షిణం-దక్షిణలేనట్టి; శ్రద్ధావిరహితం-విశ్వాసములేని; యజ్ఞం-యజ్ఞమును; కామినః - కమాగుణ ప్రధానమైనదానినిగా; పరిచక్షతే-చెప్పుదురు.

కాస్త్ర నమ్మతము కానిదియు, అన్నదానము లేనిదియు, మంత్రహీనమైనదియు, కాస్త్రక్షదక్షిణలేనదియు, శ్రద్ధ లేక చేయబడిన యజ్ఞములు కమాగుణప్రధానములని తెలియుము.

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ పూజనంకౌచపూర్ణవం |

బ్రహ్మచర్యమహింసాచ శారీరం తపశ్చిత్త్యతే. 14

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ పూజనం - దేవబ్రాహ్మణ శురుప్రాజ్ఞుల పూజించుటయును; కౌచం - శుచిత్వమును; అజకవల-ఋణాత్వమును; బ్రహ్మచర్యం - స్త్రీలయందు సత్తుమకాకయుండుటయు; అహింసాచహింసారాహిత్యమును; శారీరం-శరీరప్రధానమైన; తపః-తపస్సని; ఉచ్యతే-చెప్పబడుచున్నది.

దేవతలను, బ్రాహ్మణులను, గురువులను, పెద్దలను బూజించుటయు, శుచి, క్రిష్ణములేని తనవును, నిషిద్ధస్త్రీగమన వ

ర్జనము, ఇతర ప్రాణులకు హానిచేయక యందుల యనియన్ని
యూ, శరీరప్రధానమైన తమస్సులని చెప్పబడుచున్నది.

అను ద్వేషకరంవాక్యం సత్యంప్రియహితంచయత్ |

స్వాధ్యామాభ్యాసనంచైవ వాక్యాయంతవత్సత్యతే. 16

అను ద్వేషకరం-దుఃఖకరముగాని; సత్యం - యథార్థమైన;
ప్రియహితం-ప్రియహితమునైన; వాక్యం- వచనమును; స్వా
ధ్యామాభ్యాసనం-వేదాభ్యాసమును; యత్ - ఏదో; తత్ - అది;
వాక్యాయం- వాగ్రూపమైన; తపః-తపస్సని; ఉచ్యతే-చెప్పబ
డుచున్నది.

ఇతర ప్రాణులకు మనస్సు నొప్పించని, ప్రీతి విభావంబుల
తోగూడిన, యదాభిప్రాయమాటలును, వేద మభ్యసించడము
ను, వాగ్రూపమైన తపంబులని పేర్కొనబడు.

మనఃప్రసాదసౌమ్యత్వం మానమౌత్సవ్యనిగ్రహః |

భావనంశుద్ధిశ్చైత త్తపోమానసముచ్యతే. 16.

మనఃప్రసాదసౌమ్యత్వం - మనస్సుకు సమాధానమైనమం
చివృత్తిని; మానం-వాఙ్మయమమును; అత్సవినిగ్రహః - మ
నోనిగ్రహమును; భావనంశుద్ధిః- మనశ్శుద్ధియూ; ఇత్యేతత్ -
అనునది; మానసం - మనస్సంబంధమైన; తపః-తపస్సని; ఉ
చ్యతే-చెప్పబడుచున్నది.

మనస్సున కింభవమున నద్యత్తియ, తోందముగా మా
టలామటమును, మనోవిగ్రహమును. మనస్సుద్ధియమనస్సున
కు సంబంధములును. తనస్సులని చెప్పబడును.

శ్రద్ధయాచరయాతత్తవ తవ వత్త్రివిధవరైః ।

అఖలాకాంక్షీభిరుక్తై స్సాత్త్వికంపరిచక్షత్. 17

అఖలాకాంక్షీభిః-అఖలాకాంక్షింహితలైః; యాక్ష్మైః-యో
గులయిన; వరైః-నరులచేత; కరియా-ఉత్పిష్టమై; శ్రద్ధ
యా-అత్తికవృద్ధిచేత; తత్తవ-తపింపబడిన; త్రివిధం-మూడు
విధములుగ లిగిన; తత్తవ-అతపస్సును; సాత్త్వికం-సత్త్విక
ముచేతలై నవానినిగా; పరిచక్షత్ (చెల్లెలు) చెప్పుచున్నాడు.

అఖలాకాంక్ష లేక, మిక్కిలి పరిశుద్ధమైన శ్రద్ధతో, మూడు
విధములైన వివరించిన త్రివిధమైన శరీర వాక్యనోతపం
ములు సత్త్వికగుప్రభావములని చెప్పలు జెప్పుదురు.

సత్కారమానపూజార్థం తపోదంశేనైవయత్ ।

క్రియతేతిదిహక్రొక్తం రాజసంచలమధురీపం. 18

సత్కారపూజనాథకాం-సత్కరించుటకొరకును బహుమా
నముకొరకును పూజకొరకును; దంశేన-దంభముచేత; య
త్తివ-ఏతపస్సు; క్రియతే-చేయబడుచున్నదో; ఇహ-ఈలోక
మును; చలం-చలమైన; అధురీపం-నశించునట్టి; తత్తవ-

అతఃపన్యః తావదంతరజోగుణవంబంధమైవగది; ప్రోక్షా - చెట్టులదనము.

ఇతరులచేత బానిసబడుటను, గౌరవాభిమానముగను నంబముగొట్టకును జేయునట్టి తపంబు, రజోగుణవంబంధమనియు, నాశముండదగినదనియు, చంచలమైనదనియు, అశ్వలువలికిరి,

మూఢగ్రాహణాత్మనోయ స్పీడియాశ్రియతేతః॥

పరిస్థాత్సాదనార్థంవా తత్రామసముదాహృతిమ్. 19

మూఢగ్రాహణ - అవివేకనిశ్చయముచేత; అశ్వః - దేహముయొక్క; పీడియాచ - పీడిచేతను; పరస్య - పనునియొక్క; ఉత్సాదనార్థంవా - వినాశముగొట్టకై యను; యత్రః - ఏతః; త్రయతే - చేయబడుచున్నదో; తత్ - అతః; తామసం - తామసమని; ఉదాహృతం - చెప్పబడెను.

తనకు దుఃఖమును గలుగ జేయునదియై, ఇతరప్రాణుల నొప్పించునదియై, చెడ్డయ్యగ్రహముచేత చేయబడిన తపంబు తమోగుణవంబంధమైనదియని పెద్దలు వక్కానించెదరు.

దాతవ్యుతియదానం దీయలేకపరాజి.

దేశకాలేచపాక్తేచ తస్మానంసాత్త్వికంస్మృతం. 20

దాతవ్యమితి - యివ్వదగినదని; యదాపం - ఏదాసమును; దేశ - ఉత్తమక్షేత్రమందును; కాలే - పుణ్యకాలమందును; పా

తే-యోగ్యునియందును; అమచకారిణ-ప్రత్యుపకారములేని
వానికొఱకు; దీయతే-యివ్వబడుచున్నదో. తద్ధావం- అదాన
ము; సాత్త్వికం-సాత్త్వికమని; స్మృతం-స్మరింపబడెను.

దానమునర్చుట యావశ్యకంబని యెంచి, కాలదేశవా
త్యంబుల నెఱింగి, ప్రత్యుపకార మొనర్పంగలేని పురుషులకే
చ్చదానము సర్వగుణప్రధానమైనదని చెప్పబడుచున్నది.

యత్ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్యవాపునః।

దీయతేచపక్షిప్తం తద్దానంరాజసంస్మృతమ్. 21

యత్తు- ఏ దానము; ఫలముద్దిశ్యవా- ఫలము దేక్షించి
యైనను; పునః-తిరిగిన్ని; ప్రత్యుపకారార్థం- ప్రత్యుపకార
ముకొఱకై నను; పక్షిప్తం- మనః క్షేపమవునట్లుగా; దీయతే-
యివ్వబడుచున్నదో; తత్-అదానము; రాజసం- రాజసముని
ఉదాహృతం- చెప్పబడెను.

ఫలము ను దేక్షించిన్ని ప్రత్యుపకారము ను దేక్షించిన్ని మ
నస్సు నొచ్చుకొనుచు ఇవ్వబడిన దానము రాజసగుణ ప్ర
ధానమైనదని చెప్పబడుచున్నది.

■ దేశకాలేయద్దాన మసాత్రేభ్యశ్చదీయతే।

అవత్కృతమవక్షారం తత్తామసముదాహృతం. 22

యద్దానం- ఏ దానము; ఆదేశకాలే-నికృష్టదేశకాలములయందు; అపాత్రేభ్యః-మూఖ్యతస్కరాదుల కొరకు; దీయతే-ఇచ్చబడుచున్నదో; అసత్కృతం-సత్కారకహితమయిన; అవక్షాతం-అవమానయుక్తమయిన; తత్-అక్షానము; తామసం-తామసమని; ఉదాహృతం-చెప్పబడెను.

నికృష్ట దేశకాల పాత్రములయందు తిరస్కార అవమానములతోగూడి యియ్యబడిన దానము తామస గుణప్రధానమని చెప్పబడును.

ఓం తత్సద్విధిః సో బ్రహ్మస్త్రివిధః స్మృతః |

బ్రాహ్మణో నైవ వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా. 23

ఓం తత్సద్విధిః-ఓం తత్సత్ అని; త్రివిధః - మూడుప్రకారములుగలిగిన; బ్రహ్మణః-పరమాత్మయొక్క; నిదేశః - నామోచ్చారణము; స్మృతః-చెప్పబడెను; తేన-చానిచేత; బ్రాహ్మణాశ్చ-బ్రాహ్మణులును; వేదాశ్చ-వేదములును; యజ్ఞాశ్చ-యజ్ఞములును; పురా-పూర్వకాలమయి; విహితాః - నిర్దేశప బడినవి.

పరబ్రహ్మనామము ఓం, తత్, సత్, అని మూడువిధములుగా ఉచ్చరింపబడును. అట్టి ఓంబ్రహ్మముచే పూర్వ కాలమందు బ్రాహ్మణులు వేదములు యజ్ఞములు నిర్దేశపడినవి.

తస్మాదోమిష్యదాహ్యత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః।

ప్రవంతేరివిధానోక్తా స్సతతం బ్రహ్మవాదినాం. 24

తస్మాత్ - అకారణమువలన; విధానోక్తాః - శాస్త్రోక్తముల
యిన; బ్రహ్మవాదినాం - వేదవాదశీలులయొక్క; యజ్ఞదానత
పఃక్రియాః - యజ్ఞదానతిపస్సులనెడి క్రియలు; సతతం - ఎల్లప్పు
డును; ఓమితి - ఓం అని; ఉదాహృత్య - ఉచ్చరించి; ప్రవతంత
తే - ఆరంభింప బడుచున్నవి.

అ హేతువువలన శాస్త్రోక్తమైన యజ్ఞదాన, తపస్సులనే క్రి
యలను బ్రహ్మవాదులు ప్రారంభించు నపుడు ఓంకారమును
ప్రథమమున పలుకుచున్నారు.

తదిత్యనభినందాయ శలంయజ్ఞతపఃక్రియాః।

దానక్రియాశ్చవివిధాః క్రియంతేమోక్షకాంక్షీభిః. 25

మోక్షకాంక్షీభిః - ముముక్షువులచేత; తదితి తత్ - అనెడిబ్ర
హ్మభిధానమును ఉచ్చరించి; శలం - శలమును; అనభినందా
య - కొరక; యజ్ఞతపఃక్రియాః - యజ్ఞక్రతువులును; దానక్రి
యాశ్చ - దానక్రియలును; క్రియంతే - చేయబడుచున్నవి.

మోక్షేచ్ఛగలవారిచే, తత్, అనేపరమాత్మస్వరూప నిర్ధే
శమైన శబ్దము ఉచ్చరింపబడి యజ్ఞదానతపఃక్రియలు శలకాం
క్షతేనే ప్రారంభింపబడుచున్నవి.

వద్ధా వేసాధుభావేన నదిత్యేకత్వేయివ్యతే!

ప్రళప్తకర్మజలభా వచ్చబుఃసార్థయుజ్యతే. 26

హే హర్షణ-ఓయి ఆహాహా! వద్ధావే - కర్దనుటయందును; సాధుభావే - శ్రేష్ఠమనుటయందును; వదిలి - సత్ అనినది; ఏకత్వ - ఈవదము; ప్రయుజ్యతే - ప్రయోగింపబడుచున్నది; తథా - అలాగుననే; ప్రళప్త - ప్రతప్తమైన, కర్మజ - కర్మమందును; వచ్చబుః - వచ్చబుము, యుజ్య - ప్రయోగింపబడుచున్నది.

ఓ అర్జున! సత్ అనుశబ్దము గ్రాసునీయమైనవానిని శ్రేష్ఠమైనవానిని తెలియచేయుటకు సంజ్ఞగానున్నది. ఆ హేతువు వలన ప్రళప్తమైన కర్మలయందు సత్ శబ్దము ప్రయోగింపబడుచున్నది.

యజ్ఞేతపసిదానేచ స్థితిస్సదితి నోచ్యతే!

కర్మచైవతవర్థీయం నదిత్యేవాభిధీయతే.

యజ్ఞే - యజ్ఞమందును; తపసి - తపస్సుయందును; దానేచ - దానమందును; స్థితిః - నిష్ఠ; యా - ఏదో; హ - అది; వదిలిచ - సత్ అనినది; ఉచ్యతే - పలుకబడుచున్నది; తదభిధీయం - అభిగవనభిధీయమైన; కర్మ - కర్మమును; వదిలి - సత్ అని; అభిధీయతే - పలుకబడుచున్నది.

యజ్ఞదాన తపస్సులగుదుగల నిష్ఠ, సత్, అని చెప్పబడును.

భగవద్వీరిగా చేయబడినకర్మలు అన్నియు, తల్, అనిచెప్పబడును.

అశ్రద్ధయోహులందఱుం తన వైపునకుంబయి.

అనదిత్యుచ్యతేపార్థ నచతప్తేర్థ్యవోఇహ.

28

హే పాథక-ఓయి అజాన! అశ్రద్ధయా-అవిశ్వాసముచేత; యే-యే; హులం - హులుము; కృతం - చేయబడినదో; యత్ - ఏది; దత్తం-ఇవ్వబడినదో; తహ-తనము; తత్తం-చేయబడినదో; తత్ - అసమస్తమును; అనదితి - అనన్తని; ఉచ్యతే-చలుకబడుచున్నది; (కావున నది), ఇహ-ఇహాకమందును; నచ-ఇలించదు; ప్రేత్యచ-పోతాంతమందును; నో-ఇలించదు.

ఓ అర్జున! శ్రద్ధలేని హులుములు, దానములు, తనములు అనల్ అని చెప్పబడును. అవి ఇహమందు పరమందును ఖములు గావు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం

యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే

శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగోనామ

నవ ప్రథమోధ్యాయః.

ఇట్లు ఉపనిషద్ తాపములును, బ్రహ్మ విద్యయును,
యోగ శాస్త్రమును, శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదరూపం
మైన శ్రద్ధాశ్రయ విభాగ యోగమనెడి
పత్రదళోద్యామము ముగిసినది.

శ్రీ భగవద్గీత.

మోక్షసన్న్యాసయోగోనామ అష్టాదశోధ్యాయః.

అర్జున ఉవాచ.

సన్న్యాసస్య మహాబాహూ తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్।
త్యాగస్యచహృషీకేశ పృథక్కేశినిషూదనమ్. 1

హేమహాబాహూ-బలముగల భుజములుగలిగిన; హృషీ
కేశి-ఇంద్రియనియామకుడనైన; హేకేశి నిషూదనమ్-ఓశ్రీకృ
ష్ణన్వామి; సన్న్యాసస్య - సన్న్యాసముయొక్కయు; త్యాగ
స్య-త్యాగముయొక్కయు; తత్త్వం - యాధాత్మ్యమును; పృ
థక్-వేర్వేరు; వేదితుమ్-తెలియుటకొఱకు; ఇచ్ఛామి - ఇచ్ఛ
యించుచున్నాను.

ఓకృష్ణ! సన్న్యాస త్యాగముల యొక్క తత్త్వములను
ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా తెలియకొరచున్నాను, భయచేసి
సేలనిమ్ము.

శ్రీ భగవాన్ ఉవాచ.

కామ్యానాంకర్మణాంన్యాసం నన్నాన్యసంకవయోవిదుః।

నర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగంవిచక్షణాః. 2

కివయః-పండితులు; కామ్యానాం కర్మణాం-కామ్యకర్మములయొక్క; న్యాసం-పరిత్యాగమును; నన్నాన్యసం-నన్నాన్యసముగాను; విదుః-తెలియుదురు; విచక్షణాః-విద్వాంసులు; నర్వకర్మఫలత్యాగం-నమస్తకర్మఫలత్యాగమును; త్యాగం-త్యాగముగా; ప్రాహుః-చెప్పుదురు.

శ్లోతిస్తోమాది కామ్య కర్మములను నడచుట నన్నాన్యసమనియు వేదోక్తమైన ఎల్ల కర్మలను అచరించి కర్మఫలములను ఈశ్వరాశ్వులముసేయుట త్యాగమనియుపెద్దలుచెప్పుదురు.

త్యాజ్యంబోషవదిత్యేకే కర్మప్రాహుర్మనీషిణః।

యజ్ఞదానతపఃకర్మ నత్యాజ్యమితిచాపరే. 3

ఏకే-ఒకందైన; మనీషిణః-పండితులు; కర్మ-కర్మమును; దోషవలే-దోషముగలదికావున; త్యాజ్యమితి-త్యజించదగినదని, ప్రాహుః-చెప్పుదురు; అపరే-మరికొందగు; యజ్ఞదానతపఃకర్మ-యజ్ఞదానతపస్వరూపమైనకర్మము; నత్యాజ్యమితి-విడువదగినది; ప్రాహుః-చెప్పుదురు.

కొందరు పెద్దలు ఎల్ల కర్మలను దోషముగలవానిగా నట్ల

చివరన్యసింహవలయనని చెప్పదురు. మరికొందరు పెద్దలుచే
దోక్షమైన యజ్ఞదాన తపస్సుల నీ కర్మలను విడువకూడదని
చెప్పదురు.

నిశ్చయంశృణుమేతత్ర త్యాగే భరతసత్తమ!

త్యాగోహిపురుషన్యాసుః త్రివిధ స్సంప్రకీర్తితః. 4

హే భరతసత్తమ! ఓయి అజాన! తత్రత్యాగే - అయీ
త్యాగమందు; మే-నాయొక్క;- నిశ్చయం-నిశ్చయమును; శృ
ణు-వినుము; హేపురుషన్యాసుః-ఓయి అజాన; హి-ఏకాద
శమువలన; త్యాగః-త్యాగము; త్రివిధః-మూడు ప్రకారము
లుగలదిగాను; సంప్రకీర్తిత - చెప్పబడియున్నదో.

ఓ అజ్ఞన! కర్మత్యాగము, కర్మఫలత్యాగమని, చెప్పంబ
కుండుచూర్ణములలో నా అభిప్రాయము వినుము. త్యా
గము మూడు విధములని చెప్పెను.

యజ్ఞదానతపఃకర్మ సత్త్వాజ్యంశార్యమేతత్!

యజ్ఞదానంతవత్ప్రేవ పావనానిమనీషిణామ్. 5

యత్-ఏది; యజ్ఞదానతపఃకర్మ-యజ్ఞదానతపోదూషమై
వకర్మమో; తత్-అట్లుము, శార్యం-చేయదగినది; సత్త్వా
జ్యం-విడువదగినదికాదు; యజ్ఞ-యజ్ఞమును; దానం - దాన
మును; తపశ్శ-తపస్సును; మనీషిణాం-పండితులకు; పావనా

ని-పరిశ్రమములయినవి.

యజ్ఞదాన తపో దూపకమైన కర్మ అవశ్యము కర్తవ్యము. దానిని విడువరాదు. ఎందువల్లనగ యజ్ఞ దాన తపః కర్మము పండితులకు పవిత్రములయినవి.

ఏతాన్యపితుకర్మాణి సంగంత్యత్వాఫలానిచ |

కథాన్యానీతిమేపార్థ నిశ్చితంమతమ్ తమమ్. 6

హే పాథక-ఓయి అజాన! ఏతాని-ఈపూర్వోక్తములయిన; కర్మాణి-కర్మములు; సంగం- మమకారమును; ఫలానిచ-ఫలములను; త్యక్త్వా-విడిచి; కథాన్యాని-చేయదగినవి; ఇతి-ఇట్లని; నిశ్చితం - నిశ్చయించబడిన; ఉత్తమం-ఉత్కృష్టమైన; మే-నాయొక్క; మతిం-నమ్మతము.

ఓ అర్జున! పై చెప్పిన మూడువిధములైన యజ్ఞదానతపః కర్మలను మమకార ఫలకాంక్షలువదలి చేయవలెను. ఇది నా నిశ్చయమైన ఉత్తమాభిప్రాయము.

నియతస్యతువన్నానః కర్మణోనోపపద్యతే |

మోహోత్తస్యపరిత్యాగ స్తామహఃపరికీర్తితః. 7

నియతస్య-నిత్యమైన, కర్మణః- కర్మముయొక్క; వన్నానః- పరిత్యాగము; నోపపద్యతే - ఉపయుక్తముకాదు; మోహో-అజ్ఞానమువల్లనైన; తస్య-అనిత్యకర్మముయొక్క; పరి

త్యాగం-పరిత్యాగము; తామస-తామసము; పరిత్యాగ-
త్యజుడను.

వేదోక్తమైనవిత్తవైదితిక కర్మలను వదలరాదు. అలాగు
అజ్ఞానముచే వదలుట తామసత్యాగమని గ్రహియము.

దుఃఖమిత్యేనయత్కర్మ కాయశ్లేశభూత్యజేత్ |

సకృత్వారాజసంత్యాగం సైవత్యాగఫలం లభేత్. 1

యః-ఎవ్వడు; కాయశ్లేశభూత-శరీరకష్టభీతివలన; య
త్కర్మ-సకర్మమును; దుఃఖమిత్యేన - దుఃఖవర్తమైనదని; త్య
జేత్ - త్యజించునో; సః-వాడు; రాజసం - రిశోగుణసంబం
ధమైన; త్యాగం-త్యాగమును; కృత్వా-చేసి; త్యాగఫలం-
మోక్షఫలమును; సలభేత్-పొందడు.

దేహమునకు కష్టమగునని భయపడి కష్టమిచ్చుడికర్మలను
ఎవడు వదలుచున్నాడో అట్టివాడు రాజసత్యాగముచేసినవా
డగును గనుక కర్మ ఫలత్యాగము వల్ల గలిగెడి మోక్షము
వానికి సిద్ధింపదు.

కార్యమిత్యేనయత్కర్మ నియతంక్రియతేస్తున |

సంగంత్వక్త్యాఫలంచైవ సత్యాగస్సర్వకోమతః. 2

హే ఆజ్ఞాన-అయి అజ్ఞానుడా! సంగం-ఆసక్తిని; ఫలం
భ-ఫలమును; త్యక్త్యా-విడిచి; యత్-ఏ; నియతంకర్మ-నిత్య

కర్మము; కాశ్యపుశ్చ-చేయదగినదేమని; క్రియతే-చేయబడుచున్నదో; సత్యాగః-అత్యాగము; సాత్వికశత్రు-సత్యగుణమువలనబుట్టినదని; మితః-అభిమతము.

ఓ అద్భుత! అసక్తిని ఫలమును వదలి వేదోక్తమైన నిత్యనైమిత్తికకర్మలు అవశ్యకంబని ఎవడు చేయుచున్నాడో అట్టి వానిత్యాగము సాత్వికత్యాగమని యెఱుగుము.

నద్యేష్ట్య కుశలంకర్మ కుశలేనానుషజ్జలే!

త్యాగినత్యసమావిష్టో మేనావీధిన్నసంశయః. 10

నత్యసమావిష్టః-సత్యగుణముచేత వ్యాపించబడినవాడును; మేధావీ-అత్యజ్ఞానముగలిగినవాడును; విన్నసంశయః- ఛేదించబడిన సందేహముగలిగినవాడై; త్యాగీ - ఫలత్యాగియైనపురుషుడు; అకుశలం-అశుభకరమైన; కర్మ-కామ్యకర్మమును సూక్ష్మః-దేష్టే-దేష్టించుడు; కుశలే - శుభకరమైనకర్మమందు, నానుషజ్జలే-అనక్తుమకాదు.

సాత్విక త్యాగముగల అత్యజ్ఞాని సంశయంబులుమాని నుఖమఃఖారంబులైన నిత్యనైమిత్తిక కర్మలయందు స్నేహ ద్వేషములు వుంచును.

సహదేహభృతాశక్త్యం త్యక్తుంకర్మాణ్యశేవతః!

యస్తకర్మ ఫలత్యాగీ సత్యాగీత్యభిధీయతే.

హి-వీశారణమువలన; దేహభృతా-దేహభిమానముగల వానిచేత; అశేషతః-సమంతములయిన; కర్మాణి-కర్మముల ను; త్యక్తుం-విడుచుటకొరకు; సకల్యం-కల్యముగాదోయ న్న-ఎవ్వరైవే; కర్మఫలత్యాగీ-కర్మఫలమును త్యజింపుచున్నాడో; సః-వాడు; త్యాగీ-త్యాగముగలవాడని; అభిధీయతే-చే ప్పబడుచున్నాడు.

శరీరధారి కర్మలను విడిచి నిర్వహించులేకు గావున ఎవ వేదోక్తములయిన కర్మలను ఆచరించి కర్మఫలమును త్యజిం చుచున్నాడో వాడే కర్మత్యాగియని చెప్పబడును.

అనిష్టహిష్టంమిత్రశంఘ త్రివిధంకర్మాణిఫలమ్ |

భవత్యత్యాగివాక్ప్రేర్య సతుసన్నాస్యసినాంక్వచిత్. 12

అనిష్టం-ఇష్టముకానిదనిన్ని; ఇష్టం-ఇష్టమైనదనిన్ని; మిత్రం-చ-ఇష్టాఇష్టమిత్రమైనదనిన్ని; త్రివిధం-మూడువిధములుగలిగిన; కర్మాణి-కర్మముయొక్క; ఫలం-ఫలమును; అత్యాగివాం-త్యజించనివారలకు; ప్రేర్య-జన్మాంతరమును పొంది; భవతి-అవుచున్నది; సన్నాస్యసినాంతు-కర్మఫలత్యాగులకయితే; క్వచిత్-ఒకప్పుడున్ను; భవతి-కాదు.

కర్మఫలములు బ్రహ్మములయినవి అప్రియమయినవి లో యోగ్రయమై నవి అని మూడువిధములు. కర్మఫలత్యాగము

చేయనివారలనుజూపించుటయును, అశుభములనుచేయుచున్నవి, కర్మఫలశ్యాగముచేసినవారలను అశుభములు, అశాస్త్రం తరములయందంటవు.

పంచైతానిమహాబాహుళా తారణానినిబోధయే!

సాంఖ్యకృతాంతేప్రోక్తాని సిద్ధయేనర్హ్యకర్మణామ్. 11

హే మహాబాహు! ఓయి అజాన! నర్వకకర్మణాం-సమస్తకర్మములయొక్క సిద్ధయే-సిద్ధిగొరకు; కృతాంతే-సిద్ధాంతముందును; సాంఖ్య-సాంఖ్యికాస్త్రమందున్న; ప్రోక్తాని-చెప్పబడిన; ఏతాని-ఈ; పంచ-అయిదయిన; తారణాని-హేతువులను; మే-నాయొక్క (వాక్కువలన); నిబోధ-తెలియుము.

ఓ అర్జున! వేదాంతమునందు ఎల్ల కర్మల సిద్ధిగొరకు చెప్పియుండు అయిదు హేతువులను నీకు జెప్పద వినుము,

అధిష్ఠానంతథాకర్తా కరణంచపృథగ్విధమ్!

వివిధాచపృథక్చేష్టా దైవంచైవాశ్రయంచమయే. 12

అధిష్ఠాన:-దేహమును; తథా-అలాగుననే; కర్తా - అహంకారమును; పృథగ్విధం - నానావ్రకారమైన; కరణం - శోభితాదికరణమును; వివిధాచ-నానావిధమైన; పృథక్చేష్టా-వేర్వేరులైన ప్రాణసావాదివ్యాపారమును; అశ్ర-ఈకారణములయందు; పంచమ:-అయిదవది; దైవంశ-సూర్యాదిదైవమును.

శరీరము అహంకారము ఇంద్రియములు' వంచ నాగముల
వ్యాపారము విట్లభిమాని దేవరల ప్రశంసల అని ఈవిధముగ
అయిదు కారణములున్నవి.

శరీరవాక్యనోభిర్య త్కర్మప్రారభతేనరః |

న్యాయ్యంవావిషోతంవా పంచై తేతన్యహేతవః. 15

నరః-మనుష్యుడు; శరీరవాక్యనోభిః-మనోవాక్-యము
లచేత; యత్కర్మ-ఏకర్మమును; న్యాయ్యంవా-మించిదైనను;
విషోతంవా-అన్యాయమైనదైనను; ప్రారభతే- ఉపక్రమింపు
చున్నాడో; తన్య- అకర్మమునకు; ఏతేపంచ- ఈవిధముగా
దులైదును; హేతవః-కారణములు.

శ్రీకరణములైనమంస్సు, వాక్కు, కాముములలోగూడినమం
చికర్మదైనా చెమకర్మదైనా మనుష్యుడు ప్రారంభించునపు
దు అర్థకు పై జెప్పిన అయిదును కారణములని తెలియుము.

తస్మైపంసతికర్తార మాత్మాకంశేవలంతుయః |

పశ్యేత్పశ్యేత్కరుణధిత్వా న్నపవశ్యతిమన్మథి. 19

తత్ర-అకర్మమందు (కారణము); పంసతి - ఇట్లుండేగా;
యః-ఎవ్వడు; ఆత్మానం-శేవలంతన్న; కథాకారిం-కథాగాడు;
పశ్యతి-చూచుచున్నాడో; నః-వాడు; దుర్మతిన్సా- చెడినటు
ధిగలనాడై; అకృతబుద్ధిత్వాత్-అచెడుబుద్ధిగలుగుటవలన; న

చక్కని-అర్మక త్వముచూడదు.

ప్రతికర్మకు కారణభూతిమైన కారణములు పై నెట్టివని విధముగా అయిదుండిందగా ఎవడైతే కర్మకు తానే కర్తయని యెంచుచున్నాడో వాడు తెలివిగలవాడుకాబాలాడు. అట్టి అజ్ఞాని అర్మ రత్వమును యెఱుగజాలడు.

యస్యనాహంకృతోభావో బుద్ధిర్యన్యసలిప్యతే।

హత్వాపి నయిమాంకలోకాన్ సహంతి ననిబధ్యతే. 17

యస్య-ఏపురుషునికి; అహంకృతః-నేననెడి; భావః - భావము; నాస్తీ- లేవో; యన్య - ఎవనియొక్క; బుద్ధిః-బుద్ధి; సలిప్యతే-లిప్తముగాదో; సః-వాడు; ఇమాంకలోకాన్ - ఈ జనులను; హత్వాపి - చంపిన్ని; సహంతి - చంపనివాడుకాదు; సనిబధ్యతే-బద్ధుడునుకాదు.

ఎవడైతే తాననే అహంకారముజెందక కర్మ ఫలమందుల సక్తిచేకయున్నాడో అట్టివాడు ఈ జనులనందఱిని సంహరించి నవాడైనా చంపినవాడు కాబాలను వానికి అకర్మ ఫలమున్ను అంటడు.

జ్ఞానంక్షేయంపరిజ్ఞాతా త్రివిధాకర్మచోదనా।

కరణంకిర్మక ర్తేతి త్రివిధఃకర్మచంగ్రహః.

18

కర్మచోదనా-కర్మ పదేశము; జ్ఞానమితి- జ్ఞానమనిన్ని;

యమితే-తేలియదగినదన్ని; పరిక్షాతాః - తెలిసినవాడని; త్రివిధా-మూడువిధములుగలది; కర్మసంగ్రహః - కర్మసంగ్రహము; కరణం - కరణమనిన్ని; కర్మ క్షమనిన్ని; కలకాశి-కలికాయనిన్ని; త్రివిధః-మూడువిధములుగలది.

కర్మోపదేశము మూడురూపములు గలిగి యున్నది. అవి సేవన్న క్షానము క్షానమువల్ల తెలియదగిన విషయము క్షానము గలవాడు. కర్మమును మూడు రూపములుగలదియే అవి కర్మసుచలము, పదార్థములను సంపాదించుట కరణమనియు, చేయుట కర్మయనియు, చేయనాడు కర్తయనియు మూడురూపములుగ యున్నది.

క్షానం కర్మచ కర్తాచ త్రిధైవగుణభేదతః।

ప్రోద్యతే గుణసంఖ్యానే యథావచ్ఛిణ్ణతాన్యథి. 19

గుణసంఖ్యానే-కపిలాదికా ప్రానుండు; క్షానంచ-క్షానమును; కర్మచ-క్రియయు; కర్తాచ-కలికాయు; గుణభేదతః - సత్త్వరజతమోగుణభేదమువలన; త్రిధైవ - మూడుప్రకారములుగా; ప్రోద్యతే-చెప్పబడుచున్నది; తాన్యథి - అక్షానాదులను; యథావత్ - యథాశాస్త్రముగా; శ్చిణ్ణ వినుము.

శాస్త్రములలో క్షానమును, కర్మను, కర్తను, పత్త్వరజతమోగుణభేదములచే ఒకటొకటి మూడుమూడు రూపములు

గలదిగా చెప్పేయన్నది వాసేదన్న సాంఖ్యకాస్త్రోపనిషత్తు
 సర్వభూతేషుయేనైకం భావమేవ్యయోద్యుతే
 అవిభక్తంవిభక్తేషు తద్భావంవిధిసాత్వికమ్. 20

యేన-ఏక్షానముచేత; విభక్తేషు-భిన్నములైన; సర్వభూతే-
 షు-సర్వభూతములయందును; అవిభక్తం - అఖండమైనదియు
 ను; అవ్యయం - నాశరహితమయినదియును; ఏకం-ఒక్కటైన
 దియునైన; భావం - పరమాత్మస్వరూపమును; తద్భావే-చూ
 డున్నాడో, లేదోజ్ఞానం-జ్ఞానమును; సాత్వికం-సత్త్విక
 గుణమువలన పుట్టినదానిగా; విధి-చెలియుము.

ప్రకృత్యేకభావములయిన బ్రహ్మది శివీలికాంత్య జంతువుల
 యందును స్థావరములయందును అఖండమైపోయి సాశరహిత
 మైనట్టిన్ని ఒకటైన బ్రహ్మభావమును జ్ఞానముచేత ఎవడువూ
 చుచున్నాడో వానిజ్ఞానము సాత్వికజ్ఞానమని యెఱుఁగుము.

ప్రకృత్యేకసమయదజ్ఞానం నానాభావాకృత్యధ్వభావో

సత్త్వికస్వభూతేషు తద్భావంవిధిరాజవమ్. 21

యదజ్ఞానం - ఏక్షానము (చేతనము); సర్వభూతేషు-
 సమస్తభూతములయందును; ప్రకృత్యేక - భేదభావముచేత;
 పృథ్వీధా - భిన్నప్రకారములై వానినిగా; నానావిధా-

భావా-చ్యూతావధులై వజ్రానికా-శే-తై-తెలియునా-దో;
 తద్-క్షా-కం-లక్షా-నమును; రా-మం-త-శో-భా-సంబంధ-త్తున-జా-
 నిగా; విద్ధి-తెలియుము.

ఎల్లభూతములయందు భేద భావముచేత భిన్నప్రకారము
 లయినదిగానున్న కర బ్రహ్మను క్షానముచేత ఎవడు తెలిసి
 కొనుచున్నాడో, భావి క్షానము రాజనక్షానమని తెలియుము.

యక్త-కృత్స్న-వదేకస్మి-హ్న-ర్యేన-క్త-భు-పై-తు-మ్!

అర-త్వార్థ-వదే-ల్యంచ-త-త్త-మన-మునా-హ్య-మ్. ౩౩

యద్-క్షా-నం-లక్షా-ము; యే-క-స్మి-హ్-ఒ-క-పై-న; కా-ర్యే-ప్రతి-
 మా-ది-హ-వ-యో-మ; న-క్త-సత్-కూ-శీ-ప-దై, కృత్స్న-వత్-చ-ర్క-
 వి-ష-య-మి-య-న-దా-ని-వ-ర-మ-స్మ-దో; భి-పై-య-క-కార-ణ-ము-తే-
 ని; అ-భి-ంచ-తు-చ-ఫ-ల-ప్ర-క-మై-క; అర-త్వార్థ-వత్-య-ధా-
 మ-గా-న-ట్టి; తత్-క్షా-నం-లక్షా-నము, రా-మ-నం-త-మో-భా-త-
 సౌ-ప-ద-ని; ఉ-దా-హ-ర-ం-చ-ప్ర-క-మై.

శక్తుని దేహ పరిమాణము గలవాడుగా నొప్పు, శక్త్యుని
 వాచుపాపాణమాత్ర పరిమాణము గలవాడుగానున్న జెండు
 గుట యుక్తిహీనదైవత్వన్ని ఇతిధార్థము గానిదైనట్టిన్ని అల్ప
 విషయభలము గలిగినట్టి తామర క్షానముని చెప్పబడును.

నియతధర్మంగంహిత-మనాగ-ద్యేనత-త్యత-మే!

అఫలప్రేప్సనాః కర్మ యత్తత్కన్యకముచ్యతే. 23

యత్కర్మ-ఏకకర్మము; నియతం-నిత్యమయినదై; సంగర
హితం-అనంతరహితమయినదై; అఫలప్రేప్సనా-ఫలాపేక్షలే
నివానిచేత; అరాగద్వేషకః - రాగద్వేష రాహిత్యంబులక;
కృతం-చేయబడునో; తత్-అకర్మము; సాత్త్వికః-సత్త్విగు
ణసంబంధమైనదని; ఉచ్యతే-చెప్పబడుచున్నది.

ఏకకర్మకాస్త్రసమ్మతమైనదై నిత్యమైనదై సంగరహితమై
నదై ఫలాపేక్షలేనివానిచే రాగద్వేషములు లేక చేయబడుచు
న్నచో అట్టి కర్మను సత్త్విగుణాధానమని చెప్పుదును.

యత్తుకామేష్సనాః కర్మ సాహంతారేణ సంపురః।

క్రియతేబహుళాయానం తద్రాజనముదాహృతమ్. 24

కామేష్సనా-కోరికనుబొంద నిచ్చునుంచిన కర్తచేత; సా
హంతారేణ - అసంతారముతో గూడుటచేతను; బహుళా
యానం-అధికమైన క్షేత్రముగలిగిన; యత్కర్మ-యత్కర్మము
తే; క్రియతే - చేయబడుచున్నచో; తత్పురః-అకర్మము; రాజ
సదుతి-రజోగుణములనబుట్టినదని; ఉదాహృతం-చెప్పబడెను.

ఎవడైతే కోరికలుగలిగి అసంతారముతో గూడు కొని
మిగుల సక్ష్మమునచ్చు కర్మను జేయుచున్నాచో వాడుచేసెడి
కర్మ సత్త్విగుణాధానమని చెప్పుదును.

అనుబంధం-క్షయంహింసా మన పేక్ష్యచసౌరురుమ్।

మోహాదాభ్యతేకర్మ తత్తామనముజాహృతమ్. 25

అనుబంధం-ముందుగలిగిడి కార్యమును; క్షయం - నాశమును; హింసా-వీడను; సౌరురుమ్ - సామర్థ్యమును; అనపేక్ష్యచ-విచారించక; మోహాత్-అజ్ఞానమువలన; యాభ్యర్థ్య-ఏకర్మము; ఆరభ్యతే-ఆరంభించబడుచున్నదా; తత్-అకర్మము; తామసం-తామసమరి; ఉదాహృతం-చెప్పబడెను.

అహంకారముతో గూడుకొని అందున కలిగిడి శుభాశుభములను నాశమును ఇతరులకు గలుగు హింసయును నెరవేర్చుటకు తనకుగల శక్తిని యోచించక అవివేకముననేమిబట్టికర్మ తామసప్రధానమైన శక్తియని చెప్పబడును.

ముక్తసంగోనమాంవాదీ ధృత్యత్సాహసమన్వితః।

సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్విర్వికారః కర్తాసాత్వికశిచ్యతే. 26

ముక్తసంగః-విమవబడిన ఆనర్థకలిగినవాడును; అనమాంవాదీ-అహంవాదికానట్టివాడును; ధృత్యత్సాహ-సమన్వితః-ధైర్యోత్సాహములతోగూడినవాడును; సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః - పౌష్ట్యప్రాప్తులయందు; విర్వికారః-వికారము లేనివాడునైన; కర్తా-కర్తా; సాత్వికః-సాత్వికుడని; ఉచ్యతే-చెప్పబడుచున్నాడు.

జారానర్కాదులయిన విషయములందును శ్రీతి లేక, అ
హంకారరహితుడై ద్రవ్య ఉత్పాదములతోగూడి కిద్ది అని
క్షులయందు అత్యములేకయందు కర్త సాత్వికు ఉనటదును.

రాగీకర్మఫలప్రేప్ను క్షుభోహింసాత్మకోనుతిః।

హర్షకోకాన్వితఃకర్తా రాజసఃపరికీర్తితః।

27

రాగీ-అనురాగముగ లిగినవాడును; కర్మఫలప్రేప్ను-కర్మ
ఫలమునుబొంద నిచ్చునుంచినవాడును; క్షుభః-ద్రవ్యాభిలాషి
యైనవాడును; హింసాత్మకః-పరునకులీడకేయు క్షుభావము గ
లిగినవాడును; అశుచిః-అచారవికాతుడైనవాడును; హర్ష
కోకాన్వితః - సంతోషదుఃఖములతోగూడినవాడునునైన; క
ర్తా-కర్తా; రాజసః-రాజసుడని; పరికీర్తితః- చెప్పబడెను.

శ్రీతితో కర్మఫలమునుపొంద నిచ్చునుచి ద్రవ్య కాంక్ష
గలిగి ఇతర అను హింసచేయు ప్రకృతితో గూడుకొని అచార
ములేనివాడై దుఃఖ సంతోషములకు లోబడిన కర్త రాజసు
డని చెప్పబడును.

అయ్యక్షఃప్రాకృతస్తబ్ధశ్శకోనైకృనికోలనః।

విషాదీదీర్ఘసూత్రీచ కర్తారామనఉచ్యతే,

28

అయ్యక్షః-మనోనిగ్రహములేనట్టివా; ప్రాకృతః-జగ్దిహి
నుడై కట్టివా; స్తబ్ధః-స్తబ్ధుడైనట్టివా; శకో-మానా నియోగిట్టివా;

ప్రకృతికః-చక్షుఃపరమాధిపతిః సర్వస్యః; అలవః-మంతుడై సర్వస్యః; విహాదీ-మహాబలై సర్వస్యః; వీనుః-సూక్తః-అలవ్యముగా పనులుచేయునట్టి; కర్తా-కర్త; తామసః-తామసమన; ఉచ్యతే-పలుకబడుచున్నాడు.

మౌనైర్వ్యములేక అవివేకుడై నట్లుడై మాయావిత్తుఁ యతః అవమానము చేసెడి ప్రకృతిగలిగి మందుడై దుఃఖశీలుడై అలవ్యముతో కర్మనుచేయువాడు తామసుడనబడును.

బుద్ధేశ్వేధంధృతేశ్వైవ గుణశక్తివిధంశ్చృణుః।

ప్రోవ్యమానమశేషేణ పృథక్తేనధనంజయః, ౩9

హే ధనంజయ-ఓయి అజ్ఞానా! అశేషేణ-నిశ్శేషముగా; పృథక్తేన-వేరుకరచుటచేత; ప్రోవ్యమానం-చెప్పబడుచున్నదియును; గుణః-సత్త్వాదిగుణములవలన; త్రివిధం-మూడువిధానములుగలిగినట్టి; బుద్ధేశ్వ-బుద్ధియొక్కయు; ధృతేశ్వ-ధైర్యముయొక్కయు; భేదం-భేదమును; శృణు-వినుము.

ఓ అప్సర! తెలివియు ధైర్యమును గుణ భేదములచే త్రివిధములయియున్నవి. వానిని నిస్సందేహముగా వేరు కరచి చెప్పెదను వినుము.

ప్రవృత్తించనివృత్తిం చ తార్యాకార్యేభయాభయే

బంధంమోక్షంచయ్యతే త్రి బుద్ధిస్సపార్థసాత్త్వికీ.

అధర్మంధర్మములియూ మృత్యుతే చతుషాశ్చ తా

వర్ణాశ్చాకవిదీతాంశ్చ బుధిస్సాపార్థసాత్వికీ. 32

హే పాథక - ఓయి అజాన! యాబుధిః - ముద్ధి, తమసా-
తమమృతేషు అవ్యతా - కప్పబడినదై; అధర్మం - నిశిద్ధధర్మము
ము; ధర్మం - యుక్తధర్మముగా; వర్ణాశ్చాక - నమ్మనపర్యాయ
భూలను; విదీతా - ప్రతిపూలములను; మన్యతే - కలగింపు
చున్నదో; సా-బుధి; తామసీ - తామసమయినది.

ఓ అర్జున! అవి పేకము మూయబడి నిశిద్ధధర్మములను, వ్యా-
ప్తి యిములయివని యనిన్ని ఎల్ల పదార్థములను వ్యత్యత్రేము
లుగాను కలతెడిబుధి తామసగుణముచే గలిగినది.

ధృత్యా యయాధారయతే మనః ప్రాణేంద్రియక్రియాః

యోగేనావ్యలిచారిణ్యా ధృతిస్సాపార్థసాత్వికీ. 33

హే పాథక - ఓయి అజాన! యోగేన - యోగముచేత;
అవ్యలిచారిణ్యా - వ్యలిచారిగావట్టి; యయాధృత్యా - నిశ్చలైర్య
ముచేత; మనః - ప్రాణేంద్రియక్రియాః - మనః - ప్రాణేంద్రియముల
క్రియలు; ధారయతే - నియమించబడుచున్నవో; సాత్వికైర్య
ము; సాత్వికీ - సాత్వికమైనది.

ఓ అర్జున! ఎవరైతే మనము, ప్రాణములు, ఇంద్రియము
లు, నిశ్చలయిత - వ్యాధారములను నిశ్చలమైన యోగముచేత

అంధ్రజిత్ కౌత్స ధర్మమోక్షము. [అ. 18.

నియమింపుచున్నాడో! నాని ధైర్యము సాత్వికధైర్యము.

యయాకుధర్మకామాధాన్ ధృత్యాధారయతేష్టున!

బ్రహ్మసంగేనభలాకాంక్షీ ధృతిస్సాపార్థరామసీ. 84

హే పార్థకా-ఓయి అజానుడా! భలాకాంక్షీ- భలమును
గోరుచున్న పురుషుడు; బ్రహ్మసంగేన - ఆన క్తిచేత; ధర్మకామా
ధాన్-ధర్మాధాన్కామాములను; యయాధృత్యా- ఏధైర్యము
చేత; ధారయతే-ధరించుచున్నాడో; నా- అధైర్యము; నాని
నియమింపుచున్నాడని.

హేకౌత్స! ఎవడైతే భలామోక్షతో శ్రద్ధతో ధర్మార్థ కామ
మోక్షములను సర్వవాకోరుచున్నాడో! పానిధైర్యము రాజస
ధైర్యము.

యయాస్వప్నంభయంకోకం విషాదంమదమేవచ!

నవిముంచతిదుర్మేధా ధృతిస్సాపార్థరామసీ. 85

హే పార్థకా-ఓయి అజానుడా! దుర్మేధా- కుత్సిల్బుద్ధి
గలపురుషుడు; యయా-ఏధైర్యముచేత; స్వప్నం - నిద్రయు
ను; భయం-భీతియును; శోకం-దుఃఖంబును; విషాదం-చిగులు
ను; మదమేవచ-మదంబును; నవిముంచతి-విడువడో; నా- ఆ
ధైర్యము; కామసీ-కామసమైనది.

ఓ అర్జున! కుత్సిల్బుద్ధిగల మధుష్యుడు ఏ ధైర్యము వల్ల

నిర్దమః, భయముడు, దుఃఖముడు, చింత, కావలయును. న
 కలహం అట్టి ధైర్యము కామవస్తాభ్యము.

సుఖంశ్చిదానీం త్రివిధం శృణు మేధరతర్లభః

అభ్యాసాగ్రమతేయత్ర దుఃఖాంతంచగచ్ఛతి. ౧౬

యత్తదగ్రేవిషయవ పరిణామేన్మతోపమమ్.

తత్సుఖంసాత్త్వికంప్రోక్త మాత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్. ౧౭

హే భరతమౌళ-ఓయి అజ్ఞాన! త్రివిధం - ముఖ్యవిధ

ముఖ్యగలిగిన; సుఖం-సుఖము; ఇదానీం- ఇప్పుడు; మే నా
 యొక్క; (కాక్కు-వలన); శృణు-వినుము; యత్ర - ఏమిటాదు
 భవమందు; అభ్యాసాత్-అభ్యాసమువలన; రమ-క్రీడించు
 చున్నాడో; దుఃఖాంతంచ-దుఃఖనాశనమును; నిగచ్ఛతి-బొం
 దుచున్నాడో; యత్తత్-ఏయానుభవము; అగ్రే-తొలుత; విష
 యవ-విషయవలెను; పరిణామే-అంతమందు; అన్మతోపమం-
 అన్మతతుల్యము; భవతి-అవుచున్నదో; అత్మబుద్ధిప్రసాద
 జం-స్వబుద్ధినైర్మల్యమువలనబుట్టిత; తత్సుఖం-అనుభవము; సా
 త్త్వికం-సాత్త్వికము; ప్రోక్తం-చెప్పబడెను.

ఓ పాశ! సుఖమున్న గుణ సంబంధముగలిగి త్రివిధములు
 గానున్నవి, వాని తెలియకెవ్వరున్నాడు, వినుము. ఏమి
 ఖానుభవమునందు అభ్యాసము వలన క్రీడించుచున్నాడో, ఏ

సుఖ సుఖమును పోనొట్టునో ఏ సుఖముమొకట విచారము
వలెనుండి తుదిలో అమృతముతో సమానముగానుండునో అ
ట్టి తన బుద్ధినైర్మల్యముచే కలిగిన సుఖము సాక్షి స్థి సుఖము.

విషయేంద్రియసంయోగా ద్యత్తత్రైకే మృతోపమమ్.

పరిణామేవిషయివ తత్సృఖంరాజనం స్మృతిమ్. 88

విషయేంద్రియసంయోగాత్ - విషయేంద్రియములసంబంధ
మునలన; యత్తత్ - ఏ జరుగుము; అగ్రే-మొదటను; అమృ
తం - పదుం - అమృతతుల్యమును; పరిణామే-అంతమునకు; విష
యివ-విషయమువలెను; భవతి-అవుచున్నదో; తత్సృఖం- ఆశు
ము, రాజనం - రాజనమునునదలి; స్మృతం-చెప్పబడెను.

విషయేంద్రియ సంబంధముగలిగి మొదట అమృతముగా
ను కడపటవిషముగాను వ్రుండు సుఖము రాజన సుఖము.

యదగ్రేచానుబంధేచ సుఖంమోహనమాత్మరమ్.

నిద్రాలన్యప్రమాదోభ్యం తత్తామనమువాహ్యతమ్.

యత్ - ఏసుఖము; అగ్రే-అనుభవకాలమునకును, అను
భవే-విచారకమందును; అత్మరం-తనకు; మోహనం - మో
హించుచున్నదో; నిద్రాలన్యప్రమాదోభ్యం-నిద్రాలన్యప్ర
మాదలనబట్టిక, తత్ - అసుఖము; తామరం-తామరనిని,
తాత్పరం-చెప్పబడెను.

నాద్రోణే అలవ్యముచే. నా చ్యవిత శేని వాని సోమ్యమునకును
యెడటను యెడను బత్సం. భ్రాంతిపట్టించును. బట్టినుబడును
తానుననుభవించుచున్నాడు.

నితద స్తిష్ఠతిశ్యాంవా దివి దేవేషువాభువః।

సత్వంప్రకృతిజైశ్చక్రం యదేధిస్సృష్టి ర్భిర్ముదైః. 40

యత్సత్వం ప్రాణిజాతము; ప్రకృతిజైః - మూయవలన
బుట్టిన; ఏధిస్త్రిధిగుణైః - ఈమూడుగుణములచేత; నిముక్తం -
విడువబడినది; స్యాత్ - అవునో; తత్ - ఆప్రాణిజలన; పృథివ్యాం
వా - భూమియందలి (మనుష్యులయందైనను); దివి; స్వర్గ
మందు; దేవేషువా - దేవతలయందైనను; సాస్త్రి - లేదు.

ప్రకృతచే జనించిన ఈ సత్వాది గుణములకు లోబడని
ప్రాణి మానుషలోకమందుగాని దేవలోకమందుగాని పాతా
లలోకమందుగాని లేదు.

బ్రాహ్మోక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాంచపరంతప।

కర్మాకేరీరిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్ముదైః. 41

హే పరంతప-ఓయి అలానా! బ్రాహ్మోక్షత్రియవిశాం -
బ్రాహ్మోక్షత్రియవైశ్యులును; శూద్రాణా - చ - శూద్రుల
కును; కర్మా - క్రియలు; స్వభావప్రభవైః - ప్రకృతివలనబుట్టి
న; ముదైః - సత్వాదిగుణములచేత; ప్రవిభక్తాని - విభజింపబడినవి.

ఓ అర్జున! బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య కూడ వారులకు వా
త్రియమిత కర్మలు చారిచారి ప్రకృతివశబుట్టిన వర్ణాది
గుణములను అనువరించి ఏర్పరచబడియున్నది.

శమోదమ ప్రపశ్యోచం త్మంతిరార్జవమేవచ।

జ్ఞానంవిజ్ఞానమా స్తీక్యం బ్రాహ్మంకర్మ స్వభావజమ్. 42

శమః-అంతరించియునిగ్రహమును; దమః-ఐహారిందియ
నిగ్రహ మును; తపః-తపస్సును; శాచం-శుచిత్వమును; త్మం
తిః-పీర్పును; అజావం-యుజాత్వమును; జ్ఞానం-జ్ఞానమును;
విజ్ఞానం-అనుభవజన్యజ్ఞానమును; అ స్తీక్యం-కలదనినమ్ముట
యును; బ్రాహ్మం - బ్రహ్మనంబంధమైన; స్వభావజం- స్వ
భావముజలనబుట్టిన; కర్మ-కర్మము.

లోపలి ఇంద్రియముల నిగ్రహము బహిరిందియ నిగ్రహ
ము తఁచు కుద్ధి పీర్పు నిష్క్రత్వము శాస్త్రీయ జ్ఞానము అ
నుభవజ్ఞానము ఈశ్వరుడు కిద్దను నగ్నిక ఇవియున్నియు బ్రా
హ్మములకు స్వభావముచే బుట్టినకర్మలు.

శార్కం తేశాభ్యసిద్ధాత్మ్యం యుద్ధేచాప్యపరాయనమ్।

దాసమీశ్వరభానిశ్చ తాత్రంకగ్నిప్యభావజమ్. 43

శార్క-శూరత్వమును; తేజః-ప్రాగల్భ్యమును; ధృతిః-
ధైర్యమును; దాత్వం-సామర్థ్యమును; యుద్ధే యుద్ధము

దేవ; భావోదయశంక - సారిపోకయుంటుంటున్నా; దాశం - ఇచ్చుటయు; ఈశ్వరభావశ్చ - పరదాసులనెలుపుటయు; ఏకత్వ - ఇది; తాత్రం - తాత్రసంబంధమైన; స్వభావతం - స్వభావమువలనబుట్టిన; కర్మ-కర్మము.

కార్యము తేజస్సు ధైర్యము సామర్థ్యము యుద్ధమునం దుపయోగపడుతుండుట దానము దొరతనము యివి తాత్రయలకు స్వాభావికకర్మములు.

కృషిగోరక్ష్యావాణిజ్యం వై శ్వంకర్మస్వభావతమ్ |

పరిచర్యాత్మకంకర్మ తూద్రస్యాపి స్వభావతమ్. 44

కృషిగోరక్ష్యావాణిజ్యం - కృషి, దున్నుటయు; గోరక్ష్య-గోవంశక్షణతేయుటయు; వాణిజ్యం - వ్యాపారము తేయుటయు; వై శ్వం-వైశ్వవంబంధమైన; స్వభావతం - స్వభావమువలనబుట్టిన; కర్మ-కర్మము; పరిచర్యాత్మకం - సేవాదూషమైన; కర్మ-కర్మము; తూద్రస్య-తూద్రునికి; స్వభావతం - స్వభావమువలనబుట్టినది

దున్నుట, గోవంశక్షణము, వ్యాపారము ఇవి వైశ్యులకు స్వాభావికకర్మము. సేవ తూద్రులకు స్వాభావికకర్మ.

స్వేస్వేకర్మ్యాధిరత స్సంపత్తింలభ తేజరః |

స్వకర్మనిరతిస్సద్ధిం యదావింశతికచ్ఛ్యులు. 45

పర:-మానవులు; స్వస్వకర్మణి - తపశశక్త్యుపరము; తి
భిరతస్సక-తపశ్చైవపాదై; నరిసిద్ధిం-సిద్ధి; అభిత-పాద
చున్నాడు; వ్యకర్మనిరత:-వ్యకీయకర్మమంచానకుడై నవాడు;
యథా-వచ్రకారముగా; సిద్ధిం-సిద్ధి; విందతి-పొందుచున్నా
డు; తత్-తకర్మవిధానమును; శృణు-వినుము.

మానవులు తమతమ జాతి ధర్మములయిన కర్మలయంచా
నక్రిగలిగి ఏవిధముగ సిద్ధి జెందుచున్నారో తెలియమును
తెలియజెప్పుచున్నాను వినుము.

యతఃప్రవృత్తిహృతానాం యేనకర్మమిదంతతం

స్వకర్మణాతమధ్యర్చ్య సిద్ధింవిందతిమానవః. 46

యతః-ఏ కర్మమిదంత; భూతానాం-ప్రాణులయొక్క;
ప్రవృత్తి-చిత్తు; భవతి-అగుచున్నది; యేన-ఏ ఈశ్వరుని
చేత; ఇదంతవ్యం-ఈయ వస్తునబగర్తును; తతం-వ్యాపించు
వాన; మానవః-మనుష్యుడు; స్వకర్మణా - వ్యకీయకర్మముచే
త; తం-ఈ ఈశ్వరుని; అధ్యర్చ్య-పూజించి; సిద్ధిం- యోగ్య
తను; విందతి-పొందుచున్నాడు.

ఏ ఈశ్వరునివలన ఎల్ల ప్రపంచము లనించుచున్నచో నెవని
చే ఈ ఎల్లప్రపంచములు వ్యాపించుచున్నచో అట్టిఈశ్వరు
ని మనుష్యులు బాంబాధి వ్యకీయ కర్మానుష్ఠానములచే కాలిం

వీధిపరంతుచున్నారు.

శ్రీమాన్ వ్యధర్మమూలః పరధర్మాన్వ్యవస్థితాత్.

వ్యభావనియతంకర్మ కుర్వన్నాహ్నితిల్పివమ్. 47

వినుట:- వీధిపరంతుచు లిగివదైనను; వ్యధర్మ-వ్యధర్మము; వ్యవస్థితాత్ - లెక్కగానాచరింపబడిన; పరధర్మాత్ - ఇతరధర్మములతో; శ్రీమాన్ - శ్రీమదైనది; వ్యభావనియతం - వ్యభావముచేత నియతమైన; కర్మ-కర్మమును; కుర్వన్ - చేయుచున్నవాడు; తిల్పివం - పాపమును; నాహ్నితి-హింపడు.

తమ కులధర్మములు కించిదుగుములుగలవైనను వీధిపరంతుచు గలిగి చక్కగాలనుష్ఠింపబడిన పరధర్మములకంటె శ్రీమదైనదని తెలియుము; తమతమ కులధర్మముల నాచరించుచును పాపములుచెందవు.

సహజంకర్మకాంక్షేయ సదోషమపిసత్యజేత్.

సర్వారంభాహోషేణ ధూమేవాగ్నిరహన్యతాః. 48

సహజం - జన్మ - జన్మ అజ్ఞానం. సదోషమపి - సోషమున్నదైనను; సహజం - వ్యభావనియతమైన; కర్మ-కర్మమును; సత్యజేత్ - చిరుకరుణచేయు; హో - ఏకారణమువలన; సర్వారంభాః - మొత్తంకర్మములు; ధూమేవాగ్నిరేతః - అగ్నిరేత - అగ్నివలన; హోషేణ - హోషముచేత; అన్యతాః - వ్యభావనియతాః.

ఓయి కాంతీయ! దోషము క్షమింపమ స్వభావబుద్ధిని నకు
లభ్యములను విడువకూడదు. ఎందువల్లననగా అన్నిని పాగ
కట్టినంతి ఎల్లకర్మమును దోషము చుట్టుకొనియున్నది.

అన క్షుద్ధిస్వరూప జితాత్మానిగలివృత్తహః!

వైష్ణవ్యస్థితిని పరమాం నన్నాస్థిసేనాధిగచ్ఛతి. 49

స్వరూప-సమ స్థమందును; అన క్షుద్ధిః- సంకరహితబుద్ధి
గలిగిన; జితాత్మా-జయింపబడిన మనస్సుగలిగిన; విగతస్వ
హః-ఉడిగినయాశలుగలిగినట్టివాడు; సన్నాస్థిసేన - కర్మఫల
జ్ఞానముచేత; పరమాం-ఉత్కృష్టమైన; వైష్ణవ్యస్థితి-
లక్ష్మీయస్థితివలెనైతి; అధిగచ్ఛతి-పొందుచున్నాడు.

ఎవడైతే ఎల్లప్రపంచమందాకః ఉడిచి మనస్సు స్వాధీనము
చేసుకొని సకల లోకములవలె కర్మ ఫలజ్ఞానము చేయుచున్నా
డో అతడు ఉత్కృష్టమైన వైష్ణవ్యస్థితిని పొందుచున్నాడు.

స్థితిప్రాప్తయథా బ్రహ్మ తథావృత్తి నిబోధమే!

నమాసేనైవ కాంతేయ నిష్ఠాజ్ఞానస్య మాపరా. 50

కే కాంతేయ- ఓయి అజాన! స్థితి-యోగ్యతను; బ్రా
హ్మ-పొందినవాడు; బ్రహ్మ-పరమాత్మను; యథా-ప్రకార
ముగా; పరా-ఉత్కృష్టమును; జ్ఞానస్య - జ్ఞానముయొక్క;
నిష్ఠా-నిష్ఠ; మా-ఏదికలదో అనిష్ఠను; నమాసేన-సంతోషము

చేరి: మే-నామెక్క(వాక్యమునలన), నిబోధ-తెలిసికొనుము.

ఓ అర్జున! విష్ణుశ్శక్తినిబొందిన ■దవ జేరబ్రహ్మచరసాం
దుటకు త్రోవకొనుట దుష్కలిత్రేష్ఠమైన జ్ఞానవిష్ణును నీకుసూక్ష్మ
ముగా జెప్పెద వినుము.

బుద్ధ్యావిశుద్ధయాయతో ధృత్యాశ్శాశ్వతం నియమ్యతః।

శబ్దాదీకవిషయాంస్త్యక్త్వా రాగద్వేషావృణన్వచః. 51

విశుద్ధ యా-మాయాంసితమైర; బుద్ధ్యా-బుద్ధితోడ, యు
క్త-మాడినవాడై: ధృత్యా-ధైర్యముచేసి, ■శ్శాశ్వత-అశ్శ
ను, నియమ్య-ః-ఃకేకరణముచేసికొని; శబ్దాదీ-శబ్దము మొ
దలరాగల, విషయా-విషయమూను. శ్శిష్ట-శిషి, రా
గద్వేష-రాగద్వేషములను త్యక్త్వా-త్యజించియు.

మాయారహితమైన బుద్ధితోడై, స్త్యమతః మరణ్యను
నివి శబ్దస్పర్శవిసమాపంధవిషయములను పారవ్రోచి రాగ
ద్వేషములను వదలవలెను.

ఃవిక్రసివీలఘ్నాశీ యతః శ్శాశ్వత మానసః।

భ్యామూగపరోత్తరై రాగ్యం ముపాశ్రితః. 52

అహంకారంబలందల్పం కామంక్రోధంకరిగ్రహమ్।

ఃముచ్య నిష్కమశ్శాంతో బ్రహ్మభూయాత్కల్పతః. 53

వివిక్రసివీ-రహస్యస్థః మందున్నవాడై లఘ్నాశీ-ఃఘ్ను

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

పదార్థ స్వేదన ము, కేదన ము, కుక్క క్రిందకి తెచ్చరాదు. చి

[illegible]

బ్రహ్మోన్నయేనవామ నిర్మలమైవ మమగుణవాక్తి శిఖి
మైవమస్మిన్మలకు, తోకింపక రాగమైవులను తోర, వల్లప్రసా
దయః పు నమర్చప్రకరిగి మమోర్వైష్ణవజ్ఞాన శక్తి, బ్రాహ
మోమమందును.

శ్రీకృష్ణమామః సాక్షాత్తీ యోవాణ్యుక్తాః శ్రీకృష్ణః

తతోమాం తద్వతోమా శ్వా ॥ ౩౩ ॥ తదనంతమ్ ॥ ౩౪ ॥

అహం-నేను; యావా-ఎంతవాడినో; యశ్చ-ఏలాటిది.
దేను; అస్మి-అవునున్నానో; మాం-అట్లేనన్ను; తత్త్వా-తత్వ
చేత; తద్వారా-యథార్థముగా; అభిజానాతి-ఎఱుంగుదు
నన్నాడు; తత్-అతనివారితో; మాం-నన్ను; తద్వారా-యథార్థ
ముగా; త్వాత్వా-ఎఱుంగి; తనవంతరం - అనిష్టుడు; తత్త్వా-
దత్త-నేని-మనున్నా

సర్వ వ్యాపిగానున్ను, సద్విదానంద రూపమనగానున్ను,
దేవతలను నిగులకై చేతలెరిపి కొనినవాడు అట్టి భావము
నమాది దినములయందు నాయుండే ప్రవేశించుచున్నాడు.

సర్వకర్మాభ్యాసినదాకుర్వాణామన్వ్యపాత్రయః

మర్త్యసాదాకవాప్నోతి శాశ్వతం పదమవ్యయమ్. 56

మద్యభ్యాసపాత్రయః-సేనప్రాప్య పానముగాగలిగినవాడు; స
దా-ఎల్లప్పుడును; సర్వకర్మాశి-సమస్తకర్మములను; కుర్వా
ణః-చేయుచున్నవాడయి; మర్త్యసాదాత్-నాయనుగ్రహము
వలన; అవ్యయం-నాశరహితమయిన; శాశ్వతం-కీరమైన;
పదం-పరమపదము; అవాప్నోతి-పొందుచున్నాడు.

సన్నే ప్రాప్య పానముగా తలచి వేదోక్తమైన ఎల్ల నిత్యనే
మిత్రికకర్మలను చేయువాడు నాయనుగ్రహమువలన నాశర
హితమైన మోక్షము పొందుచున్నాడు.

చేతనాసర్వకర్మాశి మయి స్వ్యవ్యవర్తకః

బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య బుద్ధిర్త సతతసంధన. 57

(కావ్యసనీవు). చేతనా-విచేకబుద్ధిచేత; సర్వకర్మాశి-సమ
స్తకర్మములను; మయి-నాయుండు; స్వ్యవ్యవర్తకః-మర్త్య
స్థ-సేనయల్పస్థముగాగలవాడనై; బుద్ధియోగం-బుద్ధి
యోగమును; ఉపాశ్రిత్య-ఆశ్రయించి; సతతం-ఎల్లప్పుడు;
మద్బుద్ధిర్త-నాయుండుమనస్సుగలవాడవు; భవ-కర్ము

కాశ్రవః సీత్ర బుద్ధియోగముచే ఎల్లకార్యఫలములను నాకు
అరసింపుచేసి నన్నీ తిక్కవృక్షగతియని నన్ను బుద్ధి యోగము
చేత వీల్చి కాలములయందును నా యంతే మనస్సు గలవాడై
యుండుము.

మచ్చిత స్వమగాణి మత్సహజా త్తరిష్యసి |
అపచేత్స్వ మహంకారా న్నశోచ్యసి వినశ్యశ్చి | 38
మచ్చితః-నాయంతేమనస్సుగలిగిన; త్వం-నీవు; మచ్చితః
మహాత్మః-నాయకుగ్రహమువలన; సర్వమగాణి-సమస్తముః
ఖములను; తరిష్యసి-అతిక్రమించగలవు; అథ-అతర్వాత; ద్విం-
నీవు; అహంకారాత్-గర్వమువలన, నశోచ్యసిచేత్-వివేకబా
ధివామోనని; వినశ్యశ్చి-చెడిపోగలవు.

నాయందు నీ మనస్సులయించినట్లులై నా నుగ్రహము
వలన ఎల్లదుఃఖములు నీకుతొలగిపోవును. లేక అహంకారము
జూపండి నా పలుకులను వివేకబాధివేది నీవు నశించిపోవు.

యశ్చహంకారమాశ్రిత్య నయోత్స్య ఇతిమన్యసి |
విస్త్రైష్వకవ్యవసాయస్తే ప్రకృతిస్త్యానియోక్యతి | 39
అహంకారం-అభిమానమును; ఆశ్రిత్య - ఆశ్రయించి, న
యోత్స్యఇతి-యుద్ధముచేయనని; మన్యసియదే-తలంచితివా
మనని; వినయః-కు; ప్రకృతిస్త్యాని-వ్యవసాయః - నిష్క్రయము;

విద్యుత్ప్రకాశమును గూర్చి యభిప్రాయములు వివరించుచు. ౩౩

ఇది-ఈ ప్రకారముగా; తే-నీకొరకు; మయా-నాచేత్త; గు
హ్యత-నిగోప్యమునకంటె; గుహ్య-రం-ముక్తి-నిగోప్యమైన; జ్ఞా
నం-జ్ఞానము; అభ్యాసం-చెప్పబడెను; ఏథత్-ఈ జ్ఞానకాక్రమ
మును; అకేపే-సాకల్యముగా; విద్యుత్-చాలించి; యథా-
వీధికారముగా; ఇచ్చసి-ఇచ్చించుచున్నావో; తథా-అప్ర
కారముగా; కురు-చేయుము.

ఈ ప్రకారము నీకొరకు రహస్యములలో పరమ రహస్య
మైన జ్ఞానమును తెలియజెప్పిరిని దానిని వివరముగా యోచి-
చి నిశ్చయప్రకారము చేయుము.

సర్వగుహ్యతమః భూయ శ్శృణు మే పరమం వచః॥

అప్రసంగమేవమితి తతో వత్సావే హితమ్. ౩౪

భూయః-తిరిగి; సర్వగుహ్యతమం-నమ వ్రతులయందును
కి-నిగోప్యమైన; పరం-తత్త్వమైన; మే-నాయొక్క; వచః-
వాక్యమును; శ్శృణు-వినుము; ఇంద్ర-నీవు; మే-నాకు; గృధం-
నిశ్చయముగా; ఇంద్ర-అయిడవు; అనీతియత్-అయిననున
దిసదికలకో; తతః-అకారణమువలన; తే-నీకొరకు; హితం-
హితమును; ప్రవత్సావే-చెప్పెదను.

నీవు నాకు ప్రియుడవు కావున నీ క్షేమముకొరకు మరొక
రహస్యమైన మాట చెప్పెద వినుము.

మన్మథాభవమన్మతో మన్మథాభవగోచరమన్మథః॥

మామైవైవ్యక్తివత్త్వం తే ప్రతిహాన్యేతియోగ్యేన 65
 (అదిఎట్లువిధమున) మధ్యవాచకమునందునునున్న గలవాడవు
 ను; మధ్యక్త-వాచకముల త్రిగలవాడవును; మధ్యావ-వన్న
 పూరించువాడవును; భవ-కమ్ము; మా-నన్ను; నమస్కరు-
 నమస్కరించుము. (అట్లుచేసితివేరి); మామైవ-వన్న; ఏమిటి-
 పొందగలవు; మే-నాకు; క్రియ-చేయుచువు; అసి-అయితివి;
 తే-నీకొరకు; సర్వం-మధాధికముగా; ప్రతిహాన - ప్రతిష్ఠిత
 యుచున్నాను.

నాపై నీమనస్సులిలుచి భక్తిసంపుము. నన్ను పూజి-
 చుము, నాకునమస్కరించుముచేయుము, అట్లుచేసితివేరి. నీవు
 నూత్నముచేందగలవు. నీవు నాకుక్రియచువు నీకుసర్వముకెప్పి-
 తివని ప్రతిష్ఠితయుచున్నాను.

సర్వధర్మా-పరిత్యజ్య మామేకంశరణంబ్రహ్మ

అహంత్యావృత్తాపేక్ష్యా మోక్షయిష్యామిమాశుచః. 66

సర్వధర్మా-సమస్తధర్మములను; పరిత్యజ్య - విడిచి; ఏ
 కం-ముఖ్యమైన; మా-నన్ను; శరణం- రక్షకునిగా; నా-
 పొందుము, అహం-నేను; త్యాగ-నిన్ను; సర్వపాపేభ్యః-సమస్త
 పుణ్యములనలనను; మోక్షయిష్యామి - విడిచించగలవాడ
 ను; మాశుచః-మాఖరదకుము.

నీవు ఎల్లకర్మలకు నాకుశర్మణముచేసి అన్యదేవతా పూజ
 మాని సన్నాకృతిని కడలుపించుము. నిన్నుఎల్లపాపముల

మ డి విముక్తుని జీవితము, నిత్య శాంతిని పొందును.

ఇదంతేనామస్కాయ నాథ క్షయకదావన!

ననాశు శూచివేనిచక్రం నచనూచయోద్ధృతమాయ ౨. 67

కేనీసు (జ్ఞానమూలకము తెలియబోయకు), అజ్ఞానము-
జ్ఞానము; ఇదం-మోక్షము; అతపస్కము-సజన్యత
నివానికొరకు; అధికాయ-ధక్తితేనివానికొరకు; అనుగ్రహ
జనె వినినివానికొరకు; మాంసము గూర్చి; యం-ఎవ్వరి;
అధ్యనాయతి-అనూయముచున్నావో వానికొరకు; కదా
చేన. 2 కప్పుచును; నవాచ్య-చేపజీరింపజగినదికాదు.

సీతు భావముగలుగుటకై నే చెప్పిన ఈతాళాస్రమును
 తప్పకుండేయని వానినని భక్తి లేనివానిని శ్రద్ధలేనివానికి
 యందు అనుసారముపరచుకను ఉపదేశించు గదని కాదు.

యజ్ఞదంపరమ గుర్యం మృశ్యశ్చిహ్నా నమః

భక్తిమయివరాంశ్చ క్షామామనై చ్యత్యైశంశయః, 68

యః-ఎవ్వఁడు; పరమ-ఉత్కృష్టమైన; గుహ్యం - గోప్యమున, ఇదం-ఈతఁడ న్నిమనః విస్మయము-రాధకుల విషయమై; అభిధాన్యత-చెప్పగలవో; వి-వాడు, ము-రాముఁడు; పరాం-ఉత్కృష్టమైన; భక్తి-భక్తివి; శృద్ధా-శ్రేష్ఠి, మామేవ-నన్నే; ఏష్యసి-పొందగలము.

పదజ్ఞతే సరమౌత్సృప్తమై వరసురహస్యజ్ఞైవ హాతా
కావ్రోమగు నా శిష్యులగు సదేశము చేయుచున్నావో వామ

[illegible]

నచరస్కానుష్ఠాన కల్పస్మృతియన్త్య త్తమః
 భవితావనమీతన్తా దన్త్యన్త్యతరతాభవః: 66
 తన్తాత్ - నానకంతు; మనుష్ఠ్యమ - మనుష్ఠ్యమనంతం; మి-
 నానక; ప్రయత్నత్తమః - మిక్కిలిప్రయత్నముననంతంనానక; క-
 ల్పిత - లోకమును; నా - తమ; భవితన్తా - తమించును; తన్తాత్ -
 నానకంతు; తన్తాత్ - భవితము; మి - నానక; భవిత - భవితమును;
 తన్తాత్ - భవితముగా; నచరతా - నానకనానకము.

యః-ఎవ్వడు; భగ్య-భగ్యముతో; సు-దీన; ఆనందా-
 మనస్సుయొక్క; ఇమంబం-వాదం-ఈనంబాదమునం; గ్ర-
 ణము; అ-భ్యవ్య-అ-వ్యవహారము; తేన-అప్పుడు; స-
 వయ్య-స-వయ్యముచేరి; అహ-అనేక; ఇ-ఇ-
 దివసా-దినము; స్యా-సి-అప్పుడు; మ-నా-నామ-నామ-
 క్యము.

జ్ఞానయోగముచేత నన్ను పూజించినవారని నాఅభీప్రాయము.

శ్రద్ధాబాధనసూయాశ్చ శృణుమాదపియోనరగః

సోపిము క్తశ్చుభాలోలోకాః ప్రాప్నుయాత్పుణ్యకర్మణాం.

యోనరగః - మనుష్యుడు; శ్రద్ధావాక్ - విశ్వాసముగలవాడై; అనసూయాశ్చ - అనూయపీతుడై; ఇద - ఈగ్రంథమును; శృణుయాదపి - వినుచో; సోపి - వాడును; ముక్తః - ముక్తుడనవాడై; శుభాః - శ్రేష్ఠములైన; పుణ్యకర్మణాం - పుణ్యకర్మములుచేసినవారలయొక్క; లోకాః - లోకములను; ప్రాప్నుయాత్ - పొందును.

ఎవడైతే అనూయచేత భక్తిశ్రద్ధలతో ఈగ్రంథమును చినుచున్నాడో అట్టి పురుషుడున్న పాపములు నశింపజేసుకొనినవాడై పుణ్యకర్మచరిత పురుషులయొక్క మహాగైరలోకమును పొందుచున్నాడు.

కశ్చి తేతచ్చుగ్రితంపాథక తన్మైకాగ్రితచేతనా.

కచ్చిరజ్ఞానసమయోహః ప్రణప్త స్థనంబయ.

2

సే పాథక - ఓయి అజ్ఞాన! ద్వియా - నీచేత; ఏకాగ్రతేన - ఏకాగ్రమైన; చేతనా - మనస్సుచేత; ఏత్ - ఈగ్రంథము, శ్రుతంకశ్చిత్ - నీవబడనాయే; సే - ధనంబయ - ఓయి అర్జున! తే - నీయొక్క; అజ్ఞానసమయోహః - అజ్ఞాననిమిత్తమైన యవిచేకము; ప్రణప్తఃకశ్చిత్ - నీయనాయేమి.

ఓయి ధనంబయ! నాచేతెప్పబడిన పరమగోర్యమగు ఈగ్రంథము

—ప్రముఖులకాగ్రదిత్తివలన చక్కగా నిత్రవిధివాషిమినిబట్టా
నజన్మమైనలవివేకము తొలగిపోయినదానని నాకు దెప్పము.

అర్జున ఉవాచ.

సప్తమోహాహఃస్య ప్రతిగ్రహ త్వత్ సాదాస్మయాయుతః |

శ్చిత్తోస్మిగతసందేహః కరిష్యేనచనంతవ, 73

హే అచ్యుత-ట శ్రీకృష్ణస్వామీ; తత్సాదాత్-మీయ
నుగ్రహమువలన; మోహః-అవివేకము, కష్టః-పోయెను; స్మృ
తిః-ఎఱుక; లభా-పొందబడెను; అహం-నేను; గతసందేహః-
వాయినసందేహములవాడిను; అస్మి-అయితిని, తవ-నీయె
క్క; వచనః-వాక్యమును. కరిష్యే-చేయగలన; శ్చిత్-ఉ
న్నవాడను.

టయి అప్పుడా! కృపను గ్రహమువలన నాకు! వేకముగ
లగిపోయె. జ్ఞానము లభియాయె. సందేహము నివర్తించె. నీ
అచ్యుత శిరసావహించుటకు సిద్ధముగానున్నాను.

సంజయ ఉవాచ.

భక్త్యహంవాసుదేవ్య పాథకస్యచమహాత్మనః |

సంవాదమిమమ శ్రౌం మన్యుతంరోమహర్షణమ్. 74

శ్రుతి-శుక్రకారముగా, వాసుదేవ్య - శ్రీకృష్ణస్వామి
క్కయు, మహాత్మనః-మహానుభావుడయిన; పాథకస్యచ-అ
జ్ఞానునియొక్కయు; అన్యుతం & అశ్చర్యకరమైన; రోమహ

మనః-శ్రుతికారణమనైన మనః, నిమగ్నమనాత్మః సంవాదమును; అహ-నేను; అత్-మం-వింటిని.

ఓం ధృతరాష్ట్ర! అదృతమైనట్టిను పులకాంకురముగ, అగ జేయునట్టియు కృష్ణార్ధముల సంవాదహాపమైన గీతా శాస్త్రమును నేను వింటిని.

వ్యాసప్రసాదాద్భూతవా నతర్హవ్యాతమంబరమ!

యోగంయోగేశ్వరాత్కృష్ణాత్సాక్షాత్కథయేత్స్వయం.

వ్యాసప్రసాదాత్-వ్యాసానుగ్రహమువలన, (అనగా దివ్య చక్షుశాధమువలన); యోగం-యోగమును పేరుగలిగిన పరమేశ్వరకృష్ణమైన; ఏతత్-ఈ; గుహ్యం-ఓహాశ్రమును, స్వయం-తానే; సాక్షాత్-ప్రత్యక్షముగా, కథయంత-చెప్పుచున్న; యోగేశ్వరాత్-యోగమునకు బ్రభువైన; కృష్ణాత్-శ్రీకృష్ణునివలన; అహ-నేను, శ్రుతవా-విన్నవాడినైతిని.

యోగ యోగేశ్వరుండగు శ్రీభగవాన్: సాక్షాత్కారముగా నెప్పిన పరమేశ్వరకృష్ణమైన ఈ గోపయోగశాస్త్రమును శ్రీవేదవ్యాసులనుగ్రహించున నేనువింటిని.

రాజానంస్మృత్యనంస్మృత్య సంవాదమిమమృతమ్.

కథవాక్కునయో, ప్రశ్నం హృష్యానచ ముహుర్ముహూః.

అదృశం-అన్వేషికర

యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరుః

తత్ర శ్రీర్విజయో భూతి భ్రువా నీతి ర్మత్స్యభుః

ఏచోటనైత యోగియోగీశ్వరుండగు శ్రీ కృష్ణస్వామియను
ధనుర్ధరుడైన అర్జునునిను పుంటున్నారో అచోట సంపద జ
యము విశ్వరథము సిగమైననీతి పున్నచని నామరథము.

ఇది శ్రీ మహాభారత శత సహస్రీకాయాం సంపాదాయాం

వైయోసిక్యాం శ్రీకృష్ణరథశి

శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యానాం

యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే

మోక్షసన్న్యాస యోగోనామ

అష్టాదశోధ్యాయః

ఇష్ట లక్ష్యార్థమును శ్రీ మహాభారతములో బీష్మరచ్యమందు

ఉపనిషద్ యాపములును, బ్రహ్మ విద్యయును,

యోగ శాస్త్రమును, శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదమునందు

వైత మోక్షసన్న్యాస యోగ మనెడి

అష్టాదశోధ్యాయము ముగిసెనది.

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

ఓం రిత్ సత్